

Suvestinė redakcija nuo 2025-09-02 iki 2025-12-09

Įsakymas paskelbtas: TAR 2023-12-12, i. k. 2023-23999

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO MINISTRAS

ĮSAKYMAS DĖL LIETUVOS ŽEMĖS ŪKIO IR KAIMO PLĖTROS 2023–2027 METŲ STRATEGINIO PLANO INTERVENCINĖS PRIEMONĖS „SUMANIEJI KAIMAI“ ĮGYVENDINIMO TAISYKLIŲ PATVIRTINIMO

2023 m. gruodžio 12 d. Nr. 3D-841
Vilnius

Vadovaudamasis 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 2021/1060, kuriuo nustatomos bendros Europos regioninės plėtros fondo, „Europos socialinio fondo +“, Sanglaudos fondo, Teisingos pertvarkos fondo ir Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondo nuostatos ir šių fondų bei Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo, Vidaus saugumo fondo ir Sienų valdymo ir vizų politikos finansinės paramos priemonės taisyklės, 2021 m. gruodžio 2 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 2021/2115, kuriuo nustatomos valstybių narių pagal bendrą žemės ūkio politiką rengtinių strateginių planų (BŽŪP strateginių planų), finansuotinių iš Europos žemės ūkio garantijų fondo (EŽŪGF) ir iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP), rėmimo taisyklės ir panaikinami reglamentai (ES) Nr. 1305/2013 ir (ES) Nr. 1307/2013, 2021 m. gruodžio 2 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 2021/2116 dėl bendros žemės ūkio politikos finansavimo, valdymo ir stebėsenos, kuriuo panaikinamas Reglamentas (ES) Nr. 1306/2013, Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginiu planu, patvirtintu Europos Komisijos 2022 m. lapkričio 21 d. sprendimu Nr. C(2022)8272, įgyvendindamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. lapkričio 25 d. nutarimo Nr. 1322 „Dėl Pasirengimo administruoti Europos Sąjungos lėšas ir jų administravimo“ 3.1.1 papunktį ir vykdydamas Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos administravimo taisykles, patvirtintas Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2023 m. vasario 24 d. įsakymu Nr. 3D-102 „Dėl Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginio plano administravimo taisyklių patvirtinimo“,

t v i r t i n u Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginio plano intervencinės priemonės „Sumanieji kaimai“ įgyvendinimo taisykles (pridedama).

Žemės ūkio ministras

Kęstutis Navickas

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro
2023 m. gruodžio 12 d. įsakymu Nr. 3D-841
(Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro
2025 m. rugpjūčio 29 d. įsakymo Nr. 3D-447
redakcija)

LIETUVOS ŽEMĖS ŪKIO IR KAIMO PLĖTROS 2023–2027 METŲ STRATEGINIO PLANO INTERVENCINĖS PRIEMONĖS „SUMANIEJI KAIMAI“ ĮGYVENDINIMO TAISYKLĖS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginio plano intervencinės priemonės „Sumanieji kaimai“ įgyvendinimo taisyklės (toliau – Taisyklės) parengtos vadovaujantis:

1.1. 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu [\(ES\) Nr. 2021/1060](#), kuriuo nustatomos bendros Europos regioninės plėtros fondo, „Europos socialinio fondo +“, Sanglaudos fondo, Teisingos pertvarkos fondo ir Europos jūrų reikalų, žvejybos ir akvakultūros fondo nuostatos ir šių fondų bei Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondo, Vidaus saugumo fondo ir Sienų valdymo ir vizų politikos finansinės paramos priemonės taisyklės;

1.2. 2021 m. gruodžio 2 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu [\(ES\) Nr. 2021/2115](#), kuriuo nustatomos valstybių narių pagal bendrą žemės ūkio politiką rengtinių strateginių planų (BŽŪP strateginių planų), finansuotinių iš Europos žemės ūkio garantijų fondo (EŽŪGF) ir iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP), rėmimo taisyklės ir panaikinami reglamentai [\(ES\) Nr. 1305/2013](#) ir [\(ES\) Nr. 1307/2013](#), su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2022 m. vasario 15 d. Komisijos deleguotuoju reglamentu [\(ES\) 2022/648](#) (toliau – Reglamentas [\(ES\) Nr. 2021/2115](#));

1.3. 2021 m. gruodžio 2 d. Tarybos reglamentu [\(ES\) 2021/2116](#) dėl bendros žemės ūkio politikos finansavimo, valdymo ir stebėsenos, kuriuo panaikinamas Reglamentas [\(ES\) Nr. 1306/2013](#), su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2022 m. birželio 16 d. Komisijos deleguotuoju reglamentu [\(ES\) 2022/140](#);

1.4. 2023 m. gruodžio 13 d. Komisijos reglamentu [\(ES\) 2023/2831](#) dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 107 ir 108 straipsnių taikymo *de minimis* pagalbai;

1.5. Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginiu planu, patvirtintu Europos Komisijos 2022 m. lapkričio 21 d. sprendimu Nr. C(2022) 8272 (toliau – Strateginis planas);

1.6. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. balandžio 5 d. nutarimu Nr. 218 „Dėl valstybės institucijų ir įstaigų, savivaldybių ir kitų juridinių asmenų, atsakingų už Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginio plano įgyvendinimą, paskyrimo“;

1.7. Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginio plano administravimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2023 m. vasario 24 d. įsakymu Nr. 3D-102 „Dėl Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginio plano administravimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Administravimo taisyklės);

1.8. Taisyklės apibrėžia sumanių kaimų strategijos įgyvendinimo modelį, nustato paramos teikimo ir administravimo tvarką pagal Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano priemonę „Sumanieji kaimai“ (toliau – Priemonė). Taisyklės taikomos kaimo vietovių vietos veiklos grupėms (toliau – VVG), rengiančioms ir teikiančioms sumanaus kaimo strategijas (toliau – Strategijos), sumanaus kaimo strategijų partneriams, rengiantiems ir įgyvendinantiems sumanaus kaimo projektus (toliau – projektų vykdytojai), paramos gavėjams VVG ir projektų vykdytojams, kuriems skirta parama pagal Priemonę, taip pat institucijoms, atliekančioms Strategijų ir sumanaus kaimo projektų (toliau – projektas (-ai)) vertinimą, atranką ir vykdančioms

įgyvendinimo priežiūrą. Paramos teikimo ir administravimo tvarką, kurios nereglamentuoja Taisyklės, nustato Administravimo taisyklės.

2. Taisyklėse vartojamos sąvokos apibrėžtos Lietuvos Respublikos bendruomeninių organizacijų plėtros įstatyme, Lietuvos Respublikos asociacijų įstatyme, Lietuvos Respublikos nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatyme, Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatyme, SP, Administravimo taisyklėse, Socialinio ir bendruomeninio verslo vykdymo bei viešųjų paslaugų perdavimo projektų, pateiktų pagal Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginio plano intervencines priemones, gairėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2023 m. lapkričio 13 d. įsakymu Nr. 3D-736 „Dėl Socialinio ir bendruomeninio verslo vykdymo bei viešųjų paslaugų perdavimo projektų, pateiktų pagal Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginio plano intervencines priemones, gairių patvirtinimo“ (toliau – Socialinio verslo gairės), Vietos plėtros strategijų įgyvendinimo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2023 m. sausio 6 d. įsakymu Nr. 3D-4 „Dėl Vietos plėtros strategijų, įgyvendinamų bendruomenių inicijuotos vietos plėtros būdu, įgyvendinimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – VPS įgyvendinimo taisyklės), Dirbtinai sukurtų sąlygų gauti paramą nustatymo metodikoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2014 m. lapkričio 27 d. įsakymu Nr. 3D-889 „Dėl Dirbtinai sukurtų sąlygų gauti paramą nustatymo metodikos patvirtinimo“, Projektų inovatyvumo vertinimo metodikoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2023 m. kovo 24 d. įsakymu Nr. 3D-181 „Dėl Projektų inovatyvumo vertinimo metodikos patvirtinimo“.

II SKYRIUS STRATEGIJOS

3. Šiame skyriuje nustatomos Strategijų įgyvendinimo ir administravimo bendrosios nuostatos.

4. Šiame skyriuje nurodomi Strategijų tikslai, remiama veikla ir galimi paramos gavėjai, Strategijų atrankos kriterijai, tinkamumo sąlygos ir įsipareigojimai bei Strategijų administravimo modelis, tinkamos finansuoti Strategijų administravimo išlaidos ir galimos paramos sumos.

PIRMASIS SKIRSNIS TIKSLAI, TEMOS IR REZULTATO RODIKLIAI

5. Strategija turi būti prisidedama prie šių tikslų:

5.1. specialiojo tikslo – skatinti užimtumą, augimą, lyčių lygybę, įskaitant moterų dalyvavimą ūkininkavimo veikloje, socialinę įtrauktį ir vietos plėtrą kaimo vietovėse, įskaitant žiedinę bioekonomiką ir tvarią miškininkystę;

5.2. kompleksinio tikslo – modernizuoti žemės ūkį bei kaimo vietoves puoselėjant žinias, inovacijas bei skaitmenizavimo galimybes ir dalijantis jomis žemės ūkio sektoriuje bei kaimo vietovėse, ir skatinant ūkininkus jomis naudotis, sudarant geresnes galimybes naudotis moksliniais tyrimais, inovacijomis, žinių mainais ir mokymu.

6. Strategijoje turi būti pasirinkta viena konkreči tema:

6.1. vietos ekonomika;

6.2. įtrauki vietos infrastruktūra ir paslaugos;

6.3. sumanios vietos bendruomenės;

6.4. aplinkos apsauga ir klimato kaitos pokyčių švelninimas.

7. Strategijoje ir projekte turi būti siekiama bent vieno rezultato rodiklio:

7.1. žemės ūkio skaitmeninimo (R.3);

7.2. ekonomikos augimo ir darbo vietų kūrimo kaimo vietovėse (R.37);

7.3. Europos kaimo infrastruktūros tinklų kūrimo (R.41);

7.4. socialinės įtraukties skatinimo (R.42).

ANTRASIS SKIRSNIS STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO MODELIS

Bendrieji principai

8. Strategija įgyvendinama kaip skėtinis projektas, kurį sudaro bendra Strategija ir atskiri, vienos arba skirtingų veiklos pobūdžių, nurodytų Taisyklių 18.2 papunktyje, projektai. Strategija be projektų, kaip nurodyta 11 punkte, negalima.

9. Strategija kuriama kaip socialinė ekonominė sistema, kurios vystymusi suinteresuoti vietos gyventojai, siekdami padidinti kaimo vietovių patrauklumą ir gyvenimo kokybę, remdamiesi vietos stipriosiomis pusėmis ir galimybėmis, užtikrindami kuo platesnį kaimo gyventojų įsitraukimą ir bendradarbiavimą, kasdieninėje savo veikloje naudodami skaitmenines ir kitas technologijas, priima ir įgyvendina inovatyvius, į sisteminius pokyčius orientuotus sprendimus, grindžiamus bendru poreikių supratimu ir veiksmų seka, nukreipta į aiškų specifinį vietos tikslą.

10. Strategiją VVG rengia savarankiškai arba Strategija rengiama bendrai su partnere (-mis) kita (-omis) VVG.

11. Strategijoje dalyvauja projektų vykdytojai, kurie savarankiškai rengia ir teikia VVG projektus ir sudaro bendrą Strategiją.

12. Strategijos rengimą ir įgyvendinimą koordinuoja VVG, taikydama partnerystės ir „iš apačios į viršų“, lygių galimybių ir nediskriminavimo principus.

VVG ir VVG partnerės funkcijos ir atsakomybės

13. VVG ir VVG partnerės (kai taikoma) funkcijos ir atsakomybės Strategijoje:

13.1. vysto Strategiją, t. y. aktyvina Strategijos teritorijos gyventojus ir įtraukia juos į Strategijos rengimą ir įgyvendinimą;

13.2. savarankiškai nustato ir aprašo Strategijoje projektų atrankos būdus ir procedūras. Atrinkdama (-os) projektus turi sudaryti vienodas sąlygas potencialiems projektų vykdytojams pateikti projektus;

13.3. prieš teikdama Strategiją Nacionalinei mokėjimo agentūrai prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – Agentūra), atlieka išankstinį projektų vykdytojų ir projektų tinkamumo vertinimą pagal Agentūros patvirtintą klausimyną. Agentūra VVG suteikia metodinę pagalbą;

13.4. parengia bendrą Strategiją;

13.5. iki Strategijos įgyvendinimo kontrolės laikotarpio, kuris nurodytas Administravimo taisyklėse, pabaigos vykdo Strategijos koordinavimo, administravimo, valdymo, priežiūros, stebėsenos, komunikacijos ir viešinimo funkcijas;

13.6. nustato detalias VVG ir VVG partnerės funkcijas jungtinės veiklos sutartyje (pavyzdinę jungtinės veiklos sutartį rengia ir tvirtina Agentūra) (kai taikoma). Kiekviena VVG ir partnerė (-ės) funkcijas vykdo savo teritorijoje.

Projekto vykdytojo funkcijos ir atsakomybės

14. Projekto vykdytojo funkcijos ir atsakomybės Strategijoje:

14.1. įgyvendina VVG atrinktą Strategijos temą atitinkantį projektą, kuriuo prisideda prie bendro Strategijos tikslo (-ų) ir daro teigiamą poveikį sprendžiant Strategijos problemą;

14.2. savarankiškai ir (arba) su projekto partneriu (-iais) įgyvendina jungtinės veiklos sutartyje (pavyzdinę jungtinės veiklos sutartį rengia ir tvirtina Agentūra) numatytas veiklas, investicijas;

14.3. užtikrina komunikaciją su VVG bei prisideda prie Strategijos ir projekto viešinimo.

Investuotojas

15. Strategijoje ir (arba) projekte gali dalyvauti investuotojas (-ai) – fizinis ir (arba) juridinis asmuo (išskyrus biudžetines įstaigas), kuris (-ie) investuoja į Strategijos ir (arba) projekto įgyvendinimą ir kuris nėra laikomas Strategijos ir (ar) projekto partneriu.

16. Investuotojas (-ai) gali prisidėti ekonominiais ištekliais (pvz., piniginėmis lėšomis, pastatais, įrenginiais, transporto priemonėmis ir pan.). Investuotojo ar kelių investuotojų įnašo dydis turėtų būti ne mažesnis kaip 5 proc. visos Strategijos tinkamų finansuoti išlaidų vertės, jei investuotojas (-ai) prisideda prie visos Strategijos įgyvendinimo, ne mažiau kaip 5 proc. vieno ar kelių projektų tinkamų finansuoti išlaidų vertės, jei investuotojas(-ai) prisideda prie vieno ar kelių projektų įgyvendinimo.

17. Investuotojo įnašo įforminimas:

17.1. įnašo rūšis (-ys), investicijų dydis, vertė, sąlygos, laikotarpis, teisės, grąža ir (ar) nauda, įsipareigojimai, kitos sąlygos nurodomos ir turi būti aiškiai pagrįstos Strategijoje arba projekte;

17.2. tarp investuotojo ir VVG arba projekto vykdytojo turi būti pasirašytas rašytinis susitarimas (forma nenustatoma);

17.3. faktinis prisidėjimas prie Strategijos ir (arba) projekto įrodomas su galutiniu mokėjimo prašymu, investuotojo prisidėjimą pagrindžiančiais dokumentais ar kita informacija.

TREČIASIS SKIRSNIS REMIAMA IR NEREMIAMA VEIKLA

Remiama veikla

18. Pagal Priemonę remiamas Strategijų įgyvendinimas:

18.1. VVG ir VVG partnerės (-ių) veikla, susijusi su Strategijos vystymo, valdymo, koordinavimo, administravimo, projektų vykdytojų įtraukimo ir aktyvinimo, skatinimo bendradarbiauti veiklomis;

18.2. projektų vykdytojų projektai: verslo (įskaitant žemės ūkio verslą), socialinio ir (ar) bendruomeninio verslo, viešųjų paslaugų prieinamumo didinimo, viešųjų paslaugų perdavimo projektai.

Neremiama veikla

19. Strategijos ir projekto turinys negali būti susijęs su šiomis veiklomis:

19.1. alkoholinių gėrimų gamyba, prekyba jais ir propagavimu;

19.2. tabako gaminių gamyba, prekyba jais ir propagavimu;

19.3. ginklų, šaudmenų ir jų dalių gamyba, prekyba jais ir propagavimu;

19.4. azartinių lošimų, lažybų, loterijų organizavimu;

19.5. finansiniu tarpininkavimu, pagalbine finansinio tarpininkavimo veikla, virtualiųjų valiutų leidybos (gamybos) ir prekybos veikla;

19.6. draudimo, perdraudimo ir pensijų lėšų kaupimo veikla;

19.7. nekilnojamojo turto operacijomis;

19.8. teisinės ir konsultavimo veiklos organizavimu;

19.9. medžiokle, gyvūnų gaudymu spąstais ir kitais įrankiais, medžioklės ir brakonieravimo patirties sklaida ir su tuo susijusiomis paslaugomis;

19.10. farmacinė veikla;

19.11. krovinių gabenimu keliais;

19.12. informacinių paslaugų veikla (duomenų apdorojimo, interneto serverių paslaugų (prieglobos) ir su ja susijusia veikla, interneto vartų paslaugų veikla;

19.13. pirmine žemės ūkio gamyba, produktų perdirbimu, apdorojimu, miško kirtimu, išskyrus ekonomines veiklas, nurodytas Taisyklių 61.3.1–61.3.2 papunkčiuose;

19.14. už paramos lėšas įsigyto ilgalaikio turto ir (arba) pastatyto ir (arba) įrengto nekilnojamojo turto ilgalaikė nuoma (išskyrus atvejus, kai nuomojama įrengta darbo vieta) ir subnuoma;

19.15. elektros energijos gamyba, perdavimu ir paskirstymu, išskyrus atvejus, kai elektros energija bus naudojama savo ir (arba) partnerių veiklos reikmėms;

19.16. mokymosi arba studijų išlaidomis švietimo ir (arba) neformalaus profesinio mokymo įstaigose;

19.17. žuvininkystė ir akvakultūra;

19.18. mokymų ir veiklos projektais, kai tai yra numatyta vienintelė projekto veikla. Veiklos projektu laikomas toks projektas, kurio galutinis rezultatas pats savaime nėra materialusis turtas. Esmė yra pats projektas, o ne nuolatinė veikla.

KETVIRTASIS SKIRSNIS GALIMI PARAMOS GAVĖJAI IR PARTNERIAI

20. Paramą Strategijai įgyvendinti gali gauti VVG ir VVG partnerė (kai taikoma), turinti patvirtintą kaimo vietovių vietos plėtros strategiją pagal Strateginio plano intervencinę priemonę „Bendruomenių iniciuota vietos plėtra (LEADER)“, veikloms, nurodytoms Taisyklių 18.1 papunktyje.

21. Paramą projektui, nurodytam Taisyklių 18.2 papunktyje, gali gauti projektų vykdytojas:

21.1. fizinis asmuo, ne jaunesnis kaip 18 metų amžiaus;

21.2. fizinis asmuo, užsiimantis žemės ūkio, maisto produktų gamyba ir (arba) perdirbimu ir (arba) rinkodara, savo vardu įregistravęs ūkininko ūkį ir valdą;

21.3. viešasis ir (ar) privatus juridinis asmuo, įskaitant užsiimančią žemės ūkio, maisto produktų gamyba ir (arba) perdirbimu ir (arba) rinkodara. Juridinis asmuo turi atitikti MVĮ keliamus reikalavimus, nurodytus Smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatyme;

21.4. savivaldybės administracija, savivaldybės tarybos įsteigtas juridinis asmuo;

21.5. mokslo ir mokymo įstaiga.

22. Projektų vykdytojų partneriai gali būti asmenys / subjektai, išvardyti 21 punkte ir atitinkantys tinkamumo sąlygas ir reikalavimus projekto vykdytojui ir partneriui, nurodytus Taisyklių 52 ir 53 punktuose.

PENKTASIS SKIRSNIS TINKAMUMO SĄLYGOS IR REIKALAVIMAI

Tinkamumo sąlygos ir reikalavimai VVG ir VVG partneriui

23. Bendrosios tinkamumo sąlygos ir reikalavimai gauti paramą nustatyti Administravimo taisyklių 124.1–124.9, 124.18–124.19 ir 124.21 ir (kai taikoma) 124.11–124.15 papunkčiuose. Atitiktį bendrosioms ir specialiosioms tinkamumo sąlygoms VVG ir VVG partnerė turi užtikrinti viso Strategijos įgyvendinimo ir kontrolės laikotarpiu metu (kai taikoma).

24. VVG ir VVG partnerė turi turėti Strategijos administravimo, metodinius ir finansų valdymo gebėjimus įgyvendinti Strategiją ir administruoti viešąsias lėšas. VVG turi suformuoti atskirą Strategijos administravimo darbuotojų komandą, atitinkančią sąlygas, nurodytas Fiksuotosios normos Sumaniųjų kaimų strategijų administravimo išlaidoms apmokėti nustatymo ir taikymo tvarkos apraše (toliau – Aprašas) (Taisyklių 1 priedas), arba aiškiai paskirstyti Strategijos administravimo funkcijas turimiems darbuotojams, išskirdama darbuotojo darbo su Strategija laiką, funkcijas, užduotis ir užtikrindama apskaitą (atitiktis šiai tinkamumo sąlygai vertinama Strategijos pateikimo ir vertinimo metu, kai nustatomas Strategijai įgyvendinti skiriamos fiksuotosios normos, apskaičiuotos biudžeto projekto metodu, procentas, o kontrolė užtikrinama atrankos būdu atliekant administracinius patikrinimus, kaip nurodyta Aprašo 16 p.).

Tinkamumo sąlygos ir reikalavimai Strategijai

25. Strategija turi būti pagrįsta VPS teritorijos situacijos analizės teiginiais. Joje turi būti:
- 25.1. pasirinkta viena konkreti tema, nurodyta Taisyklių 6 punkte;
  - 25.2. nustatomas konkretus Strategijos tikslas, pagrįstas teigiamu Strategijos poveikiu ir susijęs (-ę) su tema;
  - 25.3. nustatyta Strategijos įgyvendinimo vietos poreikiais pagrįsta problema;
  - 25.4. aiškiai aprašytos temos, tikslų ir problemos tarpusavio sąsajos, taip pat pagrįsta, kaip problema (-os) bus sprendžiama (-os) per atrinktus projektus, jų veiksmas ir veiklos, investicijos, numatomas teigiamas Strategijos poveikis.
26. Atrenkant projektus, VVG ir VVG partnerė (kai taikoma) užtikrina, kad jie:
- 26.1. atitiktų pasirinktą Strategijos temą;
  - 26.2. prisidėtų prie Strategijoje pasirinktos (-ų) problemos (-ų) sprendimo;
  - 26.3. prisidėtų prie Strategijos tikslų bei rezultatų įgyvendinimo;
  - 26.4. projektu siektų problemos sprendimo – teigiamo poveikio Strategijoje.
27. Strategija turi būti parengta pagal Agentūros parengtą ir patvirtintą Paramos paraiškos Sumanaus kaimo strategijai pagal Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano priemonę „Sumanieji kaimai“ parengti formą.

Tinkamumo sąlygos ir reikalavimai Strategijos ir projektų teritorijai

28. Strategija įgyvendinama aiškiai apibrėžtoje, vientisoje VVG ir VVG partnerės (kai taikoma) atstovaujamoje teritorijoje (toliau – Strategijos teritorija). VVG bendradarbiavimo su kita VVG atveju teritorija gali nesutapti su teritorinio administracinio vieneto ribomis.
29. VVG bendradarbiavimui su kita (-omis) VVG gali būti pasirinkta teritorija, susijusi funkciniais ryšiais, – ekonominiais ar socialiniais ryšiais ir (ar) bendrai naudojama infrastruktūra, ir (ar) paslaugų tinklą turinti teritorija (VVG bendradarbiavimo atveju, VVG ir VVG partnerės Strategijos įgyvendinimo teritorija gali nesiriboti).
30. Strategija ir (arba) projekto įgyvendinimo vieta gali apimti kelias kaimo vietas, atitinkančias Taisyklių 31 punkte nustatytą apibrėžimą ir esančias vienos ar kelių savivaldybių teritorijose (VVG bendradarbiavimo atveju) (vertinant Strategiją pagal atrankos kriterijus, jei Strategijos įgyvendinimo vieta apima kelias kaimo vietas, atrankos kriterijuose nurodytas naudos gavėjų skaičius sumuojamas).
31. Projektai įgyvendinami kaimo vietovėje, kuria gali būti: viensėdis, kaimas, miestelis, miestas ar kita gyvenamoji vietovė, kurios gyventojų skaičius neviršija 6 tūkst.
32. VVG bendradarbiavimo su kita (-omis) VVG atveju, Strategija ir projekto veiklos įgyvendinamos visų bendradarbiaujančių VVG teritorijose.

ŠEŠTASIS SKIRSNIS

STRATEGIJOS VYKDYTOJŲ IR PROJEKTŲ VYKDYTOJŲ ĮSIPAREIGOJIMAI

33. Po Strategijos patvirtinimo VVG tampa Strategijos vykdytoja, jos partnerė VVG (kai taikoma) – Strategijos vykdytojos partnere ir įsipareigoja:
- 33.1. įgyvendinti Strategiją visa apimtimi;
  - 33.2. veikti jungtinės veiklos sutarties pagrindu, kaip nurodyta Taisyklių 13.6 papunktyje (kai taikoma);
  - 33.3. koordinuoti Strategijos įgyvendinimą visą įgyvendinimo ir kontrolės laikotarpį;
  - 33.4. atrenkant projektus veikti nešališkai, sąžiningai ir tinkamai, kaip apibrėžta Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatyme;

33.5. Strategijos įgyvendinimo metu reguliariai konsultuotis su projekto vykdytojais ir nuolat juos informuoti apie Strategijos įgyvendinimo eigą, viešindama informaciją elektroninėmis priemonėmis ar organizuodama susitikimus;

33.6. prieš teikdama Agentūrai Strategijos pakeitimus, kurie turi įtakos konkrečioms projektams, privalo šiuos pakeitimus suderinti raštu ar el. paštu su atitinkamais projektų vykdytojais;

33.7. sudaryti sąlygas projektų vykdytojams susipažinti su Strategijos įgyvendinimo dokumentais;

33.8. skiriant ar keičiant Strategiją administruojančius asmenis (įskaitant Strategijos administravimo vadovą), viešųjų ir privačių interesų derinimą, imtis kitų korupcijos prevencijos priemonių vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymu. Už privačių interesų deklaravimo kontrolę, interesų konfliktų valdymą ir sprendimų nešališkumo užtikrinimą Strategijos įgyvendinimo laikotarpiu yra atsakingas (-i) VVG vadovas (-ai) arba jo (jų) įgaliotas (-i) asmuo (-enys).

34. Visi Strategijos dalyviai (Strategijos vykdytoja, Strategijos vykdytojos partnerė, projektų vykdytojai ir jų partneriai) įsipareigoja:

34.1. vykdyti tarpusavio įsipareigojimus, nurodytus jungtinės veiklos sutartyje (kai jungtinės veiklos sutartis sudaroma);

34.2. vykdyti įsipareigojimus, nurodytus Administravimo taisyklių 170 punkte (kai taikoma);

34.3. nedaryti įtakos, siekiant palankaus sprendimo, Strategijos vertinimą atliekančiam (-tiems) asmeniui (-ims), Agentūrai, Strategijos atrankos komitetui arba atskiriems jo nariams, Žemės ūkio ministerijai (toliau – Ministerija);

34.4. viešinti paramą vadovaudamiesi Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų Strateginio plano suteiktos paramos viešinimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2023 m. kovo 31 d. įsakymu Nr. 3D-201 „Dėl Suteiktos paramos iš EŽŪFKP lėšų pagal Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginį planą viešinimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Viešinimo taisyklės) (netaikoma projekto vykdytojo partneriui);

34.5. įsipareigojimų laikytis viso Strategijos ir projekto įgyvendinimo ir kontrolės laikotarpio metu;

34.6. įgyvendindami Strategiją ir projektą, siekti teigiamo poveikio Strategijai ir naudos visuomenei.

SEPTINTASIS SKIRSNIS STRATEGIJOS ATRANKOS KRITERIJAI

35. Strategijos pridėtinė vertė (kokybė) vertinama balais pagal atrankos kriterijus. Strategijos atrankos kriterijai yra šie:

Eil. Nr.	Strategijos atrankos kriterijaus pavadinimas	Balų skaičius
1.	Paslaugų skaitmeniniais sprendiniais grįsta strategija. Strategijos projektuose numatyta diegti paslaugų skaitmeninimo sprendimus (techninius (išskyrus kompiuterius, serverius, maršrutizatorius, išmaniuosius telefonus), programinius įrankius ar jų apdorojimo priemones), kurie bus naudojami siekiant pagerinti konkrečių paslaugų prieinamumą, kokybę ar efektyvumą, tenkinant tikslinės auditorijos (gyventojų, verslo, institucijų) poreikius. <i>(Balai suteikiami, jeigu kiekviename Strategijos projekte numatyta diegti paslaugų skaitmeninius sprendimus arba bent viename projekte numatytas diegti skaitmeninis sprendimas, kuris funkcionaliai bus pritaikytas ir integruotas taip, kad būtų naudingas ir panaudojamas visuose Strategijos projektuose).</i>	15
2.	Inovatyvi Strategija	15

	Bent viename Strategijos projekte diegiamos paslaugų inovacijos, atitinkančios naujumo kriterijų pagal Inovatyvumo vertinimo metodikos 1 priedą. <i>(Balai suteikiami, jei projekto vykdytojo investicijos ir (arba) veiklos atitinka Inovatyvumo vertinimo metodikos 1 priede nurodytą naujumo kriterijaus požymį).</i>	
3.	Išteklius pritraukianti Strategija Strategijai ir (arba) projektui įgyvendinti pasitelkiami papildomi ekonominiai ištekliai (fizinio arba juridinio asmens (išskyrus biudžetines įstaigas) piniginės lėšos, pastatai, įrenginiai, transporto priemonės ir pan.). <i>(Balai suteikiami, jei prisidėjimas prie Strategijos ir (arba) projekto yra aiškiai pagrįstas ir jo teikiama nauda įrodoma pridedamais dokumentais, pagrindžiančiais susitarimo esmę su investuotoju, kaip nurodyta Taisyklėse. Dokumentai turi būti pateikti ne vėliau kaip iki Strategijos vertinimo pabaigos. Balai nesuteikiami, jeigu yra investuojama intelektualiais ir panašiais ištekliais).</i>	10
4.	Mokslu ir kompetencijomis grįsta Strategija Strategijoje ir (arba) projekte dalyvauja ir (arba) ketina dalyvauti kaip paslaugos teikėjas mokslo ir (arba) mokymo įstaiga, kuri turimomis mokslo žiniomis ir kompetencijomis prisideda prie Strategijos ir (arba) projekto veiklos ir pasiūlo konkrečius, praktinius problemų, iššūkių sprendimo modelius ar būdus ir nuosekliai visą Strategijos ir (arba) projekto įgyvendinimo ir kontrolės laikotarpį vykdo veiklas ir praktinio įgyvendinimo stebėseną. <i>(Balai suteikiami, jeigu bent vienas projekto vykdytojas yra (arba) Strategijoje ir (arba) projekte ketina dalyvauti kaip paslaugos teikėjas) mokslo ir (arba) mokymo įstaiga. Mokslo ir mokymo įstaigos suprantamos kaip bendrojo lavinimo mokyklos (pradinės – pagrindinės – vidurinės mokyklos, gimnazijos, konservatorijos), aukštosios mokyklos (kolegijos, universitetai), profesinės mokymo įstaigos, kurios įrodo, kad pasitelkdamos mokslinį taikomąjį tyrimą ir (arba) eksperimentinę veiklą sprendžia praktines (lokalias) problemas ir jas pritaiko konkrečioje Strategijos veikloje, rezultatus panaudoja specifiniams praktiniams tikslams pasiekti arba uždaviniams spręsti (pvz., pritaiko sumanios drėkinimo sistemos įrengimą konkrečioje vietoje, taip pat vėjo jėgainių parko įrengimą ir pan.).</i>	10
5.	Jaunimo Strategija Strategija, skirta jaunimui, arba įgyvendinant Strategiją dalyvauja jaunas (-i) žmogus (-nės) iki 29 metų (įskaitytinai). <i>(Jaunu žmogumi iki 29 metų laikomas fizinis asmuo arba projekto vykdytojo (juridinio asmens, išskyrus VVG) pagrindinis akcininkas, turintis daugiau kaip 50 proc. juridinio asmens akcijų, žemės ūkio bendrovės pajų (juridinių asmenų, kurie neturi ir negali turėti akcininkų, atveju pagrindiniam akcininkui prilyginamas vadovas), nevyriausybinių organizacijų vadovas, pirmininkas (prezidentas) arba projekto vykdytojo (juridinio asmens) įdarbintas darbuotojas yra jaunas žmogus iki 29 metų (įskaitytinai)).</i>	15
5.1.	visų Strategijos projektų veiklos ir investicijos skirtos jaunimui iki 29 metų (įskaitytinai);	15

5.2.	bent vieno Strategijos projekto veiklos ir investicijos skirtos jaunimui iki 29 metų (įskaitytinai);	10
5.3.	bent vienas projekto vykdytojas Strategijos pateikimo dieną yra jaunas žmogus iki 29 metų (įskaitytinai).	5
6.	Paslaugų plėtros Strategija Visuose Strategijos projektuose kuriamos ir (arba) plėtojamos paslaugos, išskyrus biudžetinių įstaigų teikiamas paslaugas.	15
7.	Aplinkosaugos Strategija Strategijoje numatytų projektų veiklos ir investicijos skirtos aplinkosaugai ir (ar) klimato kaitos švelninimui ir yra pagrįstos teigiamu poveikiu: <i>(Balai suteikiami, kai Strategijos projektų veiklos ir investicijos (vertinama Strategijos lygmeniu) atitinka Inovatyvumo metodikos kriterijaus „Teigiamas poveikis aplinkai ir klimatui“ požymius).</i>	20
7.1.	Strategijos projektai atitinka bent 4 Inovatyvumo metodikos požymius;	20
7.2.	Strategijos projektai atitinka bent 3 Inovatyvumo metodikos požymius;	15
7.3.	Strategijos projektai atitinka bent 2 Inovatyvumo metodikos požymius.	10
Didžiausia galima balų suma:		100

36. Privalomasis mažiausias Strategijos pridėtinės vertės (kokybės) atrankos balų skaičius – 40 balų. Jeigu Strategijos pridėtinės vertės (kokybės) vertinimo metu nustatoma, kad Strategija nesurinko privalomojo mažiausio 40 balų skaičiaus, Strategija atmetama.

37. Strategijų atranka vykdoma pagal Lietuvos regionus, t. y. pagal VVG priskyrimą Sostinės regionui ir Vidurio ir vakarų Lietuvos regionui:

37.1. kai Strategijoms skirtas vienodas atrankos balų skaičius, bet joms finansuoti regionams skirtų lėšų nepakanka, turi būti atliekamas papildomas šių Strategijų atrankos vertinimas, sudarant dvi atrankos eiles;

37.2. jei atlikus Strategijų atrankos vertinimą VVG tinkamose finansuoti Strategijose, įvertintose vienoda balų suma, prašoma paramos suma viršija žemės ūkio ministro įsakymu patvirtintą skirti pagal Priemonę ir regionus paramos sumą, parama Strategijoms neskiriama arba atliekami Administravimo taisyklių 100.4 papunktyje nurodyti veiksmai.

AŠTUNTASIS SKIRSNIS

PARAMOS DYDIS IR TINKAMOS FINANSUOTI STRATEGIJOS ADMINISTRAVIMO IŠLAIDOS

38. Jei Strategijai įgyvendinti paraišką teikia tik viena VVG, didžiausia paramos suma gali sudaryti iki 500 000 Eur, jei įgyvendinant Strategiją bendradarbiavimo principu dalyvauja 2 VVG – iki 600 000 Eur, jei 3 ir daugiau VVG – iki 700 000 Eur. Į didžiausią iki 700 000 Eur paramos sumą, neįtraukiant Strategijos vykdytojos partnerių, gali pretenduoti VVG, kurios veiklos teritorijoje gyventojų skaičius yra didesnis kaip 40 000 gyventojų.

39. Pagal Priemonę finansuojamų Strategijos vystymo, koordinavimo, valdymo, aktyvinimo ir bendradarbiavimo išlaidų (toliau – Strategijos administravimo išlaidos) apmokėjimui taikoma fiksuotoji norma apskaičiuojama biudžeto projekto metodu, nustatoma individualiai kiekvienai VVG vertinant Strategijos administravimo išlaidų poreikio planą (toliau – išlaidų poreikio planas) (Aprašo 1 priedas), pagal pateiktą ir pagrįstą informaciją apie planuojamas patirti išlaidas, kurios būtinos Strategijai įgyvendinti, ir jų pagrindimo dokumentus (kai būtina). Šioms išlaidoms Strategijoje gali

būti numatyta ne daugiau kaip 12 proc. visų tinkamų finansuoti Strategijos išlaidų, kurioms netaikomas supaprastintas išlaidų apmokėjimo būdas. Fiksuotoji norma Strategijos administravimo išlaidoms apmokėti nustatoma ir taikoma vadovaujantis Aprašu, patvirtintu Taisyklių 1 priede.

40. Strategijos administravimo išlaidos finansuojamos iki 100 proc.

41. Jeigu Strategiją įgyvendina bendradarbiavimo principu dvi ar daugiau kaimo vietovių VVG, Strategijos administravimo išlaidoms nustatyta lėšų suma, taikant fiksuotąją normą, dalijama proporcingai, pagal investicijų dydį, tenkanti konkrečios VVG teritorijai, įskaitant veiklų apimtį, ir yra įvardijama jungtinės veiklos sutartyje. VVG partnerė Strategijos administravimo išlaidoms pagrįsti kartu su Strategija teikia paramos paraišką Strategijai administruoti pagal Agentūros parengtą ir patvirtintą Paramos paraiškos Sumanaus kaimo strategijai pagal Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano priemonę „Sumanieji kaimai“ administruoti, taikomos VVG partnerei, formą ir užpildo savo dalies išlaidų poreikį išlaidų poreikio plane.

42. Strategijos administravimo išlaidų kategorijos ir detalus galimų tinkamų finansuoti išlaidų sąrašas nustatytas Aprašo 6 punkte.

43. Strategijos administravimo išlaidos vertinamos vadovaujantis Administravimo taisyklėse nustatyta tvarka. Papildomos sąlygos, taikomos Strategijos išlaidų poreikio plane grindžiamoms išlaidoms:

43.1. nurodytos Taisyklių 42 punkte;

43.2. tiesiogiai susijusios su Strategijos vystymu ir (arba) valdymu ir (arba) koordinavimu, Strategijos teritorijos gyventojų aktyvinimu ir (arba) bendradarbiavimu ir yra būtinos šioms veikloms vykdyti;

43.3. neviršijančios rinkos kainų. Laikoma, kad prašomos finansuoti išlaidos neviršija rinkos kainų, jeigu planuojamos išlaidos Strategijos administravimo išlaidų poreikio plane pagrįstos vadovaujantis Administravimo taisyklių 113–114 punktais.

44. Tinkamomis finansuoti išlaidomis, įskaitant pridėtinės vertės mokestį (PVM), pripažįstamos išlaidos, nurodytos Aprašo 6 punkte.

45. Netinkamomis finansuoti išlaidomis laikomos:

45.1. išlaidos, neišvardytos Aprašo 6 punkte, bei Administravimo taisyklėse numatytos netinkamos finansuoti išlaidos;

45.2. išlaidų dalis, viršijanti tinkamų finansuoti išlaidų įkainį (kai toks yra nustatytas);

45.3. atlyginimai Strategijos administravimą atliekantiems juridiniams asmenims, samdytiems Strategijos vykdytojos ir (arba) Strategijos vykdytojos partnerės pagal paslaugų teikimo ar kitas sutartis, išskyrus finansinės apskaitos paslaugas, taip pat atlyginimai Strategijos administravimą atliekantiems fiziniams asmenims, veikiantiems pagal verslo liudijimą arba individualios veiklos pažymą ir samdytiems Strategijos vykdytojos ir (arba) Strategijos vykdytojos partnerės pagal paslaugų teikimo ar kitas sutartis, išskyrus finansinės apskaitos paslaugas;

45.4. nekilnojamojo turto įsigijimo išlaidos;

45.5. naudoto turto įsigijimo išlaidos;

45.6. baudos, nuobaudos ir bylinėjimosi išlaidos;

45.7. instruktažo pravedimo išlaidos, išskyrus atvejus, kai instruktažo paslauga įsigyjama su įranga, technika, mechanizmais, programomis;

45.8. nepagrįstai didelės išlaidos (kilus įtarimui dėl kainų padidinimo, Agentūra vadovaujasi Administravimo taisyklių 114 punktu, taip pat kitomis Agentūros vidaus procedūrose nustatytais kainų pagrįstumo kontrolės priemonėmis).

III SKYRIUS PROJEKTAI

46. Šiame skyriuje nustatoma:

46.1. tinkamumo sąlygos projektui, projektų vykdytojui, tinkamoms finansuoti projekto išlaidoms ir jų kategorijos;

46.2. projektų įgyvendinimo ir administravimo tvarka.

PIRMASIS SKIRSNIS PROJEKTAI IR JŲ VYKDYTOJAI

Tinkamumo sąlygos ir reikalavimai paramai gauti

47. Tinkamumo sąlygos ir reikalavimai paramai gauti nustatomi projekto vykdytojui, jo partneriui, projektui, tinkamoms finansuoti išlaidoms, tinkamam nuosavam indėliui.

48. Atitiktis projekto tinkamumo sąlygoms ir reikalavimams, numatytiems Administravimo taisyklėse ir Taisyklėse, turi būti išlaikoma iki projekto įgyvendinimo kontrolės laikotarpio pabaigos, išskyrus atvejus, kai Taisyklėse numatyta kitaip.

Tinkamumo sąlygos ir reikalavimai projekto vykdytojui ir partneriui

49. Projekto vykdytojas (-ai) ir jo partneris (-iai), jeigu projektas teikiamas kartu su projekto vykdytojo partneriu, turi pasirašyti jungtinės veiklos sutartį, pagal Agentūros parengtą ir patvirtintą pavyzdinę jungtinės veiklos sutarties formą. Jeigu projekte numatytos projekto vykdytojo partnerio pareigos, susijusios su finansiniais įsipareigojimais, projekte ir jungtinės veiklos sutartyje finansiniai įsipareigojimai turi būti aiškiai įvardyti. Prie jungtinės veiklos sutarties turi būti pridėtas tinkamai įformintas įgaliojimas, kai jungtinės veiklos sutartį pasirašo įgaliotas asmuo.

50. Jeigu projektas įgyvendinamas kartu su projekto vykdytojo partneriu (-iais), projekto vykdytojas atstovauja visiems projekto vykdytojo partneriams projekto įgyvendinimo klausimais ir privalo užtikrinti, kad projekto vykdytojo partneris (-iai) būtų tinkamai informuotas (-i) apie jo (jų) pareigas, susijusias su projekto įgyvendinimu, ir visus su projekto įgyvendinimu susijusius įsipareigojimus, nustatytus jungtinės veiklos sutartyje ir Taisyklėse.

51. Projekto vykdytojas ir jo partneris per vieną kvietimą teikti Strategijas gali dalyvauti tik viename projekte (savivaldybės administracija gali būti projekto vykdytojo partneriu keliuose projektuose).

52. Tinkamumo sąlygos ir reikalavimai, susiję su projekto vykdytoju, numatyti Administravimo taisyklių 124 punkte ir Taisyklėse, su vykdytojo partneriu (-iais) – Administravimo taisyklių 124.2, 124.4, 124.5, 124.9, 125.1, 125.2 papunkčiuose ir Taisyklėse.

53. Papildomos tinkamumo gauti paramą sąlygos ir reikalavimai projektų vykdytojams ir jų partneriams:

53.1. būti registruotam Strategijos teritorijoje arba rajono savivaldybės, kurioje veikia Strategijos vykdytoja ir (arba) Strategijos vykdytojos partnerė, atstovaujamoje teritorijoje ir vykdyti veiklą Strategijos teritorijoje (taikoma Nevyriausybinėms organizacijoms, atitinkančioms Lietuvos Respublikos nevyriausybinių organizacijų plėtros įstatyme numatytas sąlygas ir įregistravusioms nevyriausybines organizacijas žymą Juridinių asmenų registre (toliau – NVO)). Projekto partneriui NVO gali būti netaikomas reikalavimas būti registruotam Strategijos teritorijoje, tačiau projekto investicijos ir veikla turi būti įgyvendinamos Strategijos teritorijoje, kaip nurodyta Taisyklių 28 punkte;

53.2. būti registruotam ir vykdyti veiklą Strategijos teritorijoje (taikoma juridiniams asmenims, išskyrus NVO, savivaldybių administracijas, jų įstaigas ar įmones, teikiančias viešąsias paslaugas, ir kitas biudžetines įstaigas);

53.3. vykdyti veiklą Strategijos teritorijoje (taikoma savivaldybių administracijoms, jų įstaigoms ar įmonėms, teikiančioms viešąsias paslaugas, ir kitoms biudžetinėms įstaigoms);

53.4. būti ne jaunesniam negu 18 metų (taikoma fiziniams asmenims ir ūkininkams);

53.5. būti deklaravusiam nuolatinę gyvenamąją vietą Strategijos teritorijoje (taikoma fiziniams asmenims);

53.6. būti deklaravusiam nuolatinę gyvenamąją vietą ir (arba) įregistravusiam žemės ūkio valdą (kaip valdos valdytojas) ir ūkininko ūkį teisės aktų nustatyta tvarka Strategijos teritorijoje (taikoma ūkininkams). Jeigu projekto vykdytojas yra ūkininkas, žemės ūkio valda jo vardu (kaip

valdos valdytojo) registruojama Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir kaimo verslo registre Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2008 m. gegužės 15 d. įsakymo Nr. 3D-278 „Dėl žemės ūkio valdų registravimo Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir kaimo verslo registre“ nustatyta tvarka; ūkis registruojamas Ūkininko ūkių registre Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2003 m. liepos 24 d. įsakymo Nr. 3D-298 „Dėl ūkininkų ūkių registravimo Ūkininkų ūkių registre tvarkos“ nustatyta tvarka. Žemės ūkio valdos ekonominis dydis, išreikštas produkcijos standartine verte, projekto pateikimo dieną yra ne mažesnis kaip 4 000 Eur ir ne didesnis kaip 15 000 Eur (žemės ūkio valdos ekonominis dydis skaičiuojamas pagal Produkcijos standartine verte išreikšto žemės ūkio valdos ekonominio dydžio apskaičiavimo tvarkos aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2014 m. birželio 23 d. įsakymu Nr. 3D-382 „Dėl Produkcijos standartine verte išreikšto žemės ūkio valdos ekonominio dydžio apskaičiavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Standartinė produkcija);

53.7. tuo atveju, kai projekto vykdytojas ar projekto vykdytojo partneris yra privatus žemės ūkio juridinis asmuo, žemės ūkio valdos ekonominis dydis, išreikštas produkcijos standartine verte, projekto pateikimo dieną turi būti ne mažesnis kaip 4 000 Eur ir ne didesnis kaip 15 000 Eur;

53.8. tuo atveju, kai projekto vykdytojas ar projekto vykdytojo partneris yra mokslo ir mokymo įstaiga, mokslininkas (-ai), ekspertas (-ai), jis turi būti registruotas (-i) Strategijos teritorijoje arba rajono savivaldybės, kurioje veikia Strategijos vykdytoja ir (arba) Strategijos vykdytojos partnerė, atstovaujamoje teritorijoje ir vykdo veiklą Strategijos teritorijoje (bendrojo lavinimo mokyklos ir (arba) jų atstovai: pradinės – pagrindinės – vidurinės mokyklos, gimnazijos), profesinės mokymo įstaigos, aukštosios mokyklos (kolegijos, universitetai ir (arba) jų atstovai);

53.9. tuo atveju, kai projekto vykdytojas ir (ar) projekto vykdytojo partneris yra fiziniai asmenys, kurie vykdo ūkinę komercinę veiklą Strategijos teritorijoje (atitiktis tikrinama pagal individualios veiklos pažymą ir (arba) verslo liudijimą), ir iš šios veiklos gautos pajamos ataskaitiniais metais (gautos tiesioginės išmokos neįskaičiuojamos į pareiškėjo veiklos pajamas) sudaro ne mažiau nei 12 minimalios mėnesinės algos dydžių (apskaičiuojama pagal ataskaitinių metų minimalios mėnesinės algos dydį, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu). Pajamos turi būti deklaruotos Valstybinei mokesčių inspekcijai prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – Valstybinė mokesčių inspekcija);

53.10. neturėti nė vieno nepabaigto įgyvendinti projekto arba būti įgyvendinančiam leidžiamą projektų kiekį Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos ir SP lygmeniu tuo pat metu (netaikoma savivaldybių administracijoms ir kitoms biudžetinėms įstaigoms). Projekto įgyvendinimo pabaiga laikoma projekto vykdytojo galutinio mokėjimo prašymo ir galutinės projekto įgyvendinimo ataskaitos pateikimo Agentūrai diena. Tuo pat metu Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos ir SP lygmeniu leidžiama įgyvendinti ne daugiau kaip (nurodomos alternatyvos):

53.10.1. vieną verslo projektą (įskaitant bendruomeninį ar socialinį verslą, ar viešųjų paslaugų perdavimo projektą) arba ne pelno investicinį projektą, išskyrus atvejus, kai Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos ir SP priemonių įgyvendinimo taisyklėse nėra numatyto draudimo tuo pat metu įgyvendinti projektus pagal investicines SP priemones;

53.10.2. du projektus, susijusius su investicijomis į žmogiškąjį kapitalą;

53.11. nebūti padariusiam pažeidimo per paskutinius dvejus metus (skaičiuojama nuo galutinio sprendimo dėl pažeidimo padarymo priėmimo dienos), susijusio su EŽŪFKP paramos 2014–2020 metų finansavimu ir EŽŪFKP ir Europos žemės ūkio garantijų fondo paramos 2023–2027 metų finansavimu, panaudojimu ar siekiu panaudoti, apie kurį teisės aktų nustatyta tvarka buvo pranešta Europos Komisijai;

53.12. projekte, prie jo pridedamuose ir (arba) pagal Agentūros paklausimą pateiktuose dokumentuose būti pateikusiai teisingą informaciją, kad projekto vykdytojas teikia teisingą informaciją, kol projekto vertinimo, o skyrus paramą ir projekto įgyvendinimo bei projekto kontrolės laikotarpiu nustatoma priešingai. Jeigu bet kuriuo projekto administravimo metu nustatoma, kad projekto vykdytojas ir (arba) projekto vykdytojo partneris pateikė neteisingą informaciją arba nuslėpė informaciją, turinčią reikšmės sprendimo suteikti paramą ir (arba) išmokėti paramos lėšas priėmimui arba tinkamai projekto kontrolei vykdyti, taikoma Reglamento [\(ES\) Nr. 640/2014](#) 35 str. 6 d. –

parama projektui įgyvendinti neskiriama, o tuo atveju, jeigu pažeidimas paaiškėjo po paramos projektui įgyvendinti skyrimo, visa išmokėta parama projektui įgyvendinti susigražinama ir projekto vykdymo sutartis, kai ji sudaroma, nutraukiama, taip pat neskiriama EŽŪFKP parama dvejus metus nuo galutinio sprendimo dėl šio pažeidimo nustatymo priėmimo dienos. Strategijos vykdytoja ir (arba) Strategijos vykdytojos partnerė gali keisti projekto vykdytoją, kaip nurodyta Taisyklių 107 punkte.

54. Jeigu projekto įgyvendinimo metu dėl projekto vykdytojo partnerio neveikimo arba netinkamo veikimo projekto vykdytojui tampa neįmanoma įgyvendinti projekto arba laikytis priimtų įsipareigojimų projekto kontrolės laikotarpiu, projekto vykdytojas turi nedelsdamas (per 5 (penkias) darbo dienas nuo tos dienos, kai sužinojo arba turėjo sužinoti apie tokius projekto vykdytojo partnerio veiksmus arba neveikimą) imtis aktyvių veiksmų, kad projekto vykdytojo partnerio neveikimo arba netinkamo veikimo pasekmės būtų ištaisytos. Jeigu projekto vykdytojo partnerio neveikimo arba netinkamo veikimo pasekmių per 1 (vieną) mėnesį neįmanoma ištaisyti ir dėl to projektas negali būti įgyvendintas arba negali būti užtikrinta projekto kontrolė projekto kontrolės laikotarpiu, taikoma Reglamento [\(ES\) Nr. 640/2014](#) 35 str. 1 d. – už tinkamumo sąlygų nesilaikymą turi būti grąžinta visa skirta parama projektui įgyvendinti, tokiu atveju Strategijos vykdytoja ir (arba) Strategijos vykdytojos partnerė gali keisti projekto vykdytoją, kaip nurodyta Taisyklių 111 punkte.

55. Parama neteikiama atvejais, nurodytais Administravimo taisyklių 125 punkte.

Tinkamumo sąlygos projektui

56. Projektas turi atitikti šias sąlygas:

56.1. Projektas įgyvendinamas pagal pasirinktą Strategijos temą, nurodytą Taisyklių 6 punkte;

56.2. būti susijęs su kitais Strategijos projektais, t. y. projekto tikslas (-ai), veiklos ir rezultatai turi papildyti kitus projektus, siekti bendro teigiamo poveikio Strategijai. Projektas neturėtų veikti izoliuotai, o jo veikla (-os) turėtų būti suderinta (-os), kad būtų užtikrintas Strategijos efektyvumas ir ilgalaikis tvarumas;

56.3. tikslas (-i) turi atitikti Strategijos, pagal kurią teikiamas projektas, tikslą (-us) ir prisidėti prie jo (-ų) įgyvendinimo per teigiamą poveikį Strategijai;

56.4. projekto veikla (-omis) ir suplanuota (-omis) investicija (-omis) įgyvendinamas (-i) sumanus (-ūs) sprendimas (-ai), kuriuo (-iais) siekiama bent vieno projekto rezultato rodiklio, nurodyto Taisyklių 7 punkte, ir prisidedama prie Strategijos problemos sprendimo;

56.5. uždaviniai aiškiai apibrėžti, parodo projekto esmę, išmatuojami (kiekybiškai išreikšti ir pamatuojami) ir įvykdomi, aiški veiklų pradžios ir pabaigos data;

56.6. rezultatais siekiama naudoti visuomenei, t. y. turi būti kuriamos viešosios gėrybės visai projekte (Strategijoje) nusimatyta teritorijai ir jos gyventojams ar konkrečiai tikslinei grupei;

56.7. investicijos į infrastruktūrą nukreiptos tik visuomenės viešiesiems poreikiams tenkinti, išskyrus atvejus, kai prašoma paramos privačiai infrastruktūrai, kuri yra būtina projekte numatytoms veikloms ir (ar) paslaugoms teikti (pvz., privažiavimo sutvarkymas į parduotuvę ar lauko žaidimų aikštelę prie bendruomenės namų ir pan.);

56.8. veiklos (veiksmai) turi turėti aiškius, pamatuojamus poveikio rodiklius, pagal kuriuos bus vykdoma projekto ir Strategijos stebėseną ir numatyto teigiamo Strategijos poveikio matavimas. Poveikio rodikliai nėra laikomi rezultato rodikliais;

56.9. įgyvendinimo poreikis turi tenkinti Strategijos teritorijos ir jos gyventojų poreikius. Jeigu projektas įgyvendinamas teritorijoje, kurios poreikiai skiriasi nuo bendrų VPS teritorijos poreikių, jie grindžiami įrodymais (statistiniais duomenimis, faktinės situacijos apibūdinimu ir pan., pvz., visos VPS teritorijos bedarbių skaičius proc. neviršija šalies vidurkio, tačiau projekto teritorijos bedarbių skaičius proc. viršija);

56.10. veiklos turi būti suderintos su ES horizontaliosiomis politikos sritimis, darniu vystymusi, įskaitant aplinkosaugą ir klimato kaitos mažinimo veiksmus. Pavyzdžiui, teigiama įtaka darniam vystymuisi gali būti įrodoma pagrindžiant, kad projekte numatytos investicijos, susijusios su atsinaujinančiųjų energijos išteklių energijos panaudojimo skatinimu; naujų mažą anglies dioksido

kiekį išskiriančių technologijų diegimu, skatinant racionalų išteklių panaudojimą; projektu siekiama mažinti teršalų, atliekų kiekį; projekte numatomos prevencinės biologinės įvairovės nykimo mažinimo priemonės; projektu prisidedama prie žaliųjų technologijų ir gamybos metodų derinimo bei vystymo; projektu prisidedama prie vartojimo būdų kaitos ir vartotojų aplinkosauginio švietimo.

57. Projektas turi būti įgyvendinamas:

57.1. Strategijos teritorijoje, jeigu projekte numatyta ekonominė veikla, susijusi su prekių ir (arba) produktų gamyba, perdirbimu, rinkodara (paruošimu pardavimui, sandėliavimu). Iš paramos lėšų įrengtos gamybinės patalpos, sandėliai, įsigyta technika, įranga turi būti projekto nurodytoje vietoje, kuri turi būti Strategijos teritorijoje. Strategijos teritorijoje pagamintų prekių ir produktų pardavimas galimas Strategijos teritorijoje ir už jos ribų;

57.2. Strategijos teritorijoje ir (arba) už jos ribų, jeigu projekte numatyta ekonominė veikla, susijusi su mobiliąja prekyba, paslaugų teikimu, taip pat atlygintinų ir neatlygintinų pavėžėjimo paslaugų teikimu. Paramos lėšomis įrengtos patalpos visais atvejais turi būti Strategijos teritorijoje, o paramos lėšomis įsigyta technika ir (arba) įranga, susijusi su mobiliąja prekyba, paslaugų teikimu, veiklą nevykdymo laikotarpiu, turi būti saugoma projekto nurodytoje vietoje, kuri turi būti Strategijos teritorijoje;

57.3. jeigu projekte numatyta veikla, susijusi su investicijomis į nekilnojamąjį turtą, nekilnojamojo turto registracijos vieta turi būti Strategijos teritorijoje;

57.4. Strategijos teritorijoje, jeigu projekte numatyta neekonominė, socialinio pobūdžio veikla;

57.5. Strategijos teritorijoje ir (arba) kitų Lietuvos Respublikos savivaldybių teritorijose, jeigu projekte numatyta neekonominė, socialinio pobūdžio veikla, kurios tikslinė grupė – Strategijos teritorijos gyventojų grupės arba NVO.

58. Jeigu projektas yra privataus, bendruomeninio ar socialinio verslo pobūdžio ir jį teikia juridinis arba fizinis asmuo, jis turi atitikti labai mažai, mažai ir vidutinei įmonei keliamus reikalavimus, nurodytus Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatyme (taikoma juridiniams asmenims) ir Europos Komisijos 2003 m. gegužės 3 d. rekomendacijoje Nr. 2003/361/EC dėl labai mažos, mažos ir vidutinės įmonės apibrėžimo (taikoma fiziniams asmenims). Įmonės dydis nustatomas pagal su projekto paraiška pateikiamoje Smulkiojo ar vidutinio verslo subjekto statuso deklaracijoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2008 m. kovo 26 d. įsakymu Nr. 4-119 „Dėl Smulkiojo ar vidutinio verslo subjekto statuso deklaravimo tvarkos aprašo ir smulkiojo ar vidutinio verslo subjekto statuso deklaracijos formos patvirtinimo“, pateiktą informaciją.

59. Fizinių asmenų, viešųjų juridinių asmenų, kai jų steigėjas ir (ar) projekto paraiškos pateikimo dieną vienintelis dalyvis yra vienas fizinis asmuo, arba fizinis asmuo ir jo sutuoktinis, kaip jis apibrėžtas Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.135 straipsnyje, projektai gali būti remiami tik tuo atveju, jeigu jie yra privataus verslo pobūdžio (fizinių asmenų privačiais projektais laikomi projektai, kurie yra teikiami fizinių asmenų, projekto pateikimo dieną arba projekto įgyvendinimo metu veikiančių pagal verslo liudijimą arba individualios veiklos pažymą, arba teikiami uždarytų akcinių bendrovių ar kitą teisinį statusą turinčių juridinių asmenų, kai jų steigėjas yra vienas fizinis asmuo, arba fizinis asmuo ir jo sutuoktinis, kaip jis apibrėžtas Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.135 straipsnyje, ir jiems taikomas paramos intensyvumas, nustatytas Taisyklių 78.3 papunktyje).

60. Jeigu projektas yra viešosios naudos (ne pelno) projektas, skirtas vietos bendruomenės atsparumui didinti ar kurti, jame numatomos veiklos ir investicijos, skirtos pasirengimui įveikti bei valdyti krizes (ypač sukeltas nenugalimos jėgos (force majeure) ar kitų ekstremalių situacijų), sumažinti bendruomenės pažeidžiamumą ir priklausomumą nuo išorinių išteklių, didinant saugą (pvz., skatinant savitarpio pagalbą, kuriant ar stiprinant pagalbos valdymo ir socialinės paramos priemones, tokias kaip savanoriškos pagalbos tinklai ar pagalbos punktai, maisto pristatymas pažeidžiamiesiems gyventojams, laikinos pastogės ekstremalių situacijų atveju, lietaus vandens surinkimo sistemos ar kompostavimo iniciatyvos, bendruomeniniai saulės elektrinių projektai).

61. Jeigu projekte numatytos investicijos ar išlaidos:

61.1. susijusios su naujo socialinio arba bendruomeninio verslo kūrimu ar esamo socialinio arba bendruomeninio verslo plėtra, arba viešųjų paslaugų perdavimu, projektas turi atitikti sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Socialinio verslo gairėse;

61.2. susijusios su naujo verslo kūrimu arba esamo verslo plėtra (įskaitant bendruomeninį ir socialinį verslą bei viešųjų paslaugų perdavimą), turi būti pateiktas projekto verslo planas (Pavyzdinę verslo plano formą (-as) rengia ir tvirtina Agentūra), įrodantis, kad būsimas naujas verslas arba plėtojamas esamas verslas yra ekonomiškai gyvybingas (ekonominio gyvybingumo kriterijai ir jų reikšmės netaikomi viešųjų paslaugų perdavimo projektams), t. y. projekto verslo planas turi atitikti ekonominio gyvybingumo kriterijus ir jų reikšmes, nustatytas Taisyklių 61.2.1–61.2.4 papunkčiuose (bendradarbiavimo projektų atveju ekonominio gyvybingumo rodiklius turi atitikti projekto vykdytojas ir partneris). Ekonominio gyvybingumo rodiklių skaičiavimo nuostatos ir formulės yra nustatytos Ūkio subjektų, siekiančių pasinaudoti parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos ir Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano priemonės, ekonominio gyvybingumo nustatymo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2014 m. liepos 28 d. įsakymu Nr. 3D-440 „Dėl Ūkio subjektų, siekiančių pasinaudoti parama pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos ir Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano priemonės, ekonominio gyvybingumo nustatymo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Ekonominio gyvybingumo nustatymo taisyklės):

61.2.1. bendruomeninio ir socialinio verslo plėtros atveju – grynojo pelningumo, kurio reikšmė ≥ 1 proc., ir skolos, kurios reikšmė $\leq 0,65$. Ataskaitiniais arba vienais metais iš dvejų eilės tvarka einančių praėjusių ataskaitinių metų (pasirinktinai) skaičiuojami grynojo pelningumo ir skolos rodikliai (abu turi būti skaičiuojami pagal tų pačių metų duomenis). Projekto kontrolės laikotarpiu skaičiuojami grynojo pelningumo ir skolos rodikliai;

61.2.2. bendruomeninio ir socialinio verslo pradžios atveju – grynojo pelningumo, kurio reikšmė ≥ 1 , skolos, kurios reikšmė $\leq 0,65$. Projekto kontrolės laikotarpiu skaičiuojami grynojo pelningumo ir skolos rodikliai. Verslo pradžia laikoma, kai projekto vykdytojas yra įsteigtas paramos paraiškos pateikimo metais arba ataskaitiniais metais. Projektų, kurie turi atitikti sąlygas ir reikalavimus, nustatytus Socialinio verslo gairėse, verslo pradžia gali būti laikoma projekto vykdytojo, anksčiau pradėjusio vykdyti verslą, nei paraiškos pateikimo arba ataskaitiniais metais, veikla, jei iki paraiškos pateikimo iš projekte numatytos vykdyti ekonominės veiklos gautų pajamų dydis nėra didesnis nei 12 (dvylika) minimalių mėnesinių algų, nustatytų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. birželio 21 d. nutarime Nr. 496 „Dėl Lietuvos Respublikos darbo kodekso įgyvendinimo“;

61.2.3. verslo, neįvardyto Taisyklių 61.2.1 papunktyje, plėtros atveju – grynojo pelningumo, kurio reikšmė ≥ 0 proc., skolos, kurios reikšmė $\leq 0,65$, paskolų padengimo, kurio reikšmė $\geq 1,25$, ir einamojo likvidumo koeficiento, kurio reikšmė ≥ 1 . Ataskaitiniais arba vienais metais iš dvejų eilės tvarka einančių praėjusių ataskaitinių metų (pasirinktinai) skaičiuojami grynojo pelningumo ir skolos rodikliai; abu rodikliai turi būti skaičiuojami pagal tų pačių metų duomenis. Projekto įgyvendinimo laikotarpiu skaičiuojamas paskolų padengimo rodiklis, o projekto kontrolės laikotarpiu skaičiuojami grynojo pelningumo, skolos, paskolų padengimo ir einamojo likvidumo koeficiento rodikliai;

61.2.4. naujo ūkio subjekto (paramos paraiškos pateikimo metais arba ataskaitiniais metais įsteigto privataus juridinio asmens) verslo, neįvardyto Taisyklių 61.2.2 papunktyje, pradžios atveju – grynojo pelningumo, kurio reikšmė ≥ 0 proc., skolos, kurios reikšmė $\leq 0,65$, paskolų padengimo, kurio reikšmė $\geq 1,25$, ir einamojo likvidumo koeficiento, kurio reikšmė ≥ 1 . Projekto kontrolės laikotarpiu skaičiuojami skolos, grynojo pelningumo, paskolų padengimo ir einamojo likvidumo koeficiento rodikliai;

61.3. susijusios su verslo kūrimu arba plėtra, jis turi atitikti ekonomines veiklas, remiamas pagal remiamų arba neremiamų ekonominės veiklos rūšių sąrašą, vadovaujantis Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriumi, patvirtintu Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės generalinio direktoriaus 2007 m. spalio 31 d. įsakymu Nr. DĮ-226 „Dėl Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus patvirtinimo“ (toliau – EVRK):

61.3.1. susijusios su verslo kūrimu ar plėtra, gali būti remiamos tos ekonominės veiklos rūšys, kurios nepatenka į EVRK A sekcijos „Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė“ 1 ir 3 skyrius (išskyrus veiklą, susijusią su paslaugų žemės ūkiui teikimu), galutinis produktas negali būti Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo I priede nurodytas produktas;

61.3.2. susijusios su žemės ūkio verslo kūrimu ar plėtra, gali būti remiamos ekonominės veiklos rūšys, kurios patenka į EVRK A sekcijos „Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė“ 1 skyrių „Augalininkystė ir gyvulininkystė, medžioklė ir susijusių paslaugų veikla“. Veiklos, kurių metu numatomos įsigyti investicijos, skirtos pirminei žemės ūkio gamybai, žemės dirbimo ir miško kirtimo vykdymui, pagal Priemonę nėra remiamos;

61.3.3. susijusios su maisto produktų ar gėrimų gamyba, įskaitant apdorojimą ir perdirbimą, gali būti pasirenkamos ekonominės veiklos rūšys, kurios patenka į EVRK C sekcijos 10 skyrių „Maisto produktų gamyba“ (išskyrus 10.2) ir 11 skyrių „Gėrimų gamyba“;

61.4. susijusios su licencijuojama veikla arba veikla, kuriai vykdyti turi būti išduotas leidimas, ne vėliau kaip kartu su galutiniu mokėjimo prašymu turi būti pateikta licencijos arba leidimo kopija;

61.5. susijusios su inovacijų diegimu projekto lygmeniu, projekto vykdytojas turi įrodyti, kad projektas yra inovatyvus, vadovaudamasis Projektų inovatyvumo vertinimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2023 m. kovo 14 d. įsakymu Nr. 3D-181 „Dėl Projektų inovatyvumo vertinimo metodikos patvirtinimo“.

62. Jeigu įgyvendinant projektą numatoma sukurti naują darbo vietą (naują etatą), visos jai keliamos tinkamumo sąlygos projekto lygmeniu (nauja darbo vieta (naujas etatas) – paramos gavėjo ir (arba) tinkamo projekto vykdytojo partnerio pagal darbo sutartį, individualios veiklos pažymą, verslo liudijimą ar mažosios bendrijos vadovo pagal civilinę (paslaugų) sutartį naujai sukurta ir projekto kontrolės laikotarpiu išlaikyta darbo vieta (visas etatas), tiesiogiai susijusi su projekte numatytos veiklos vykdymu) numatytos Projektų, įgyvendinamų pagal Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginio plano priemonės, rodiklio „Naujos darbo vietos sukūrimas ir išlaikymas“ pasiekimo vertinimo metodikoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2023 m. sausio 26 d. įsakymu Nr. 3D-39 „Dėl Projektų, įgyvendinamų pagal Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginio plano priemonės, rodiklio „Naujos darbo vietos sukūrimas ir išlaikymas“ pasiekimo vertinimo metodikos patvirtinimo“.

63. Projekto įgyvendinimo ir kontrolės laikotarpiais turi būti išlaikytos naujos (projekto įgyvendinimo metu sukurtos) darbo vietos ir per vienus metus iki projekto paraiškos pateikimo dienos turimos darbo vietos (per vienus metus turimos darbo vietos skaičiuojamos pagal vidutinį sąrašinių metinį darbuotojų skaičių, etatais, vadovaujantis Vidutinio metų sąrašinio darbuotojų skaičiaus apskaičiavimo metodika, nustatyta Smulkiojo ir vidutinio verslo subjekto vidutinio metų sąrašinio darbuotojų skaičiaus nustatymo tvarkos apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2008 m. kovo 31 d. įsakymu Nr. 4-126 „Dėl Smulkiojo ir vidutinio verslo subjekto vidutinio metų sąrašinio darbuotojų skaičiaus nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“).

64. Projekte gali būti numatyta, kad naują darbo vietą (-as) įkurs ir išlaikys visą projekto kontrolės laikotarpį projekto vykdytojo partneris – VVG teritorijoje veikianti rajono savivaldybė arba jos įstaiga, kitas projekto partneris. Tokiu atveju projekte ir jungtinės veiklos sutartyje turi būti aiškiai nurodytas šis projekto vykdytojo partnerio (-ių) įsipareigojimas.

65. Jei projekte numatyti statinio statybos (naujo statinio statyba, statinio rekonstravimas, statinio kapitalinis remontas) ar infrastruktūros įrengimo, atnaujinimo darbai, turi būti pateiktas statinio techninis projektas arba projektiniai pasiūlymai. Statinio techninis projektas arba projektiniai pasiūlymai ir statinio statybos kainos apskaičiavimas turi būti parengti pagal statybos techninio reglamento STR 1.04.04:2017 „Statinio projektavimas, projekto ekspertizė“, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. lapkričio 7 d. įsakymu Nr. D1-738 „Dėl statybos techninio reglamento STR 1.04.04:2017 „Statinio projektavimas, projekto ekspertizė“ patvirtinimo“, reikalavimus. Statinio techninis projektas, statinio projekto bendrosios ekspertizės arba dalinės ekspertizės (kai ji privaloma) aktas ir statybą leidžiantis dokumentas (pagal statybos techniniame reglamente STR 1.01.03:2017 „Statinių klasifikavimas“, patvirtintame Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. spalio 27 d. įsakymu Nr. D1-713 „Dėl statybos techninio reglamento STR

1.01.03:2017 „Statinių klasifikavimas“ patvirtinimo“, nustatytus konstrukcinius požymius ir techninius parametrus) turi būti išduoti ir pateikiami su tuo mokėjimo prašymu, kuriame prašoma kompensuoti naujo statinio statybos, statinio rekonstravimo arba statinio kapitalinio remonto išlaidas, o su projektu turi būti pateikti projektiniai pasiūlymai (aiškinamasis raštas (rašte nurodomas projektuojamų statinių sąrašas (jei projektuojami keli statiniai), pagrindinės charakteristikos (pastato plotas ir pan.), paskirtis, produkcija, gamybos (paslaugų) ar kitos planuojamos ūkinės veiklos programa), sklypo planas su pažymėtais esamais ir projektuojamais statiniais, vaizdinė informacija) su statybos vertės skaičiavimais. Tuo atveju, jeigu statybą leidžiantys dokumentai teisės aktų nustatyta tvarka turi būti pateikti informacinėje sistemoje „Infostatyba“, jų atskirai pateikti nereikia. Užbaigus statybos darbus, ne vėliau kaip iki paskutinio mokėjimo prašymo pateikimo dienos statybos užbaigimo dokumentai, kai jie privalomi pagal statybas reglamentuojančius teisės aktus, teisės aktų nustatyta tvarka turi būti pateikti informacinėje sistemoje „Infostatyba“. Jei statybos užbaigimo dokumentų informacinėje sistemoje „Infostatyba“ pateikti neprivaloma, statybos užbaigimo dokumentai turi būti pateikti Agentūrai ne vėliau kaip su paskutiniu mokėjimo prašymu.

66. Jeigu projekte numatyti statybos darbai, nurodyti statybos techninio reglamento STR 1.01.08:2002 „Statinio statybos rūšys“, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. gruodžio 5 d. įsakymu Nr. 622 „Dėl statybos techninio reglamento STR 1.01.08:2002 „Statinio statybos rūšys“ patvirtinimo“, 12.1–12.11 papunkčiuose, su projektu arba su tuo mokėjimo prašymu, kuriame prašoma kompensuoti statybos darbus, turi būti pateiktas paprastojo remonto projektas pagal statybos techninio reglamento STR 1.04.04:2017 „Statinio projektavimas, projekto ekspertizė“, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. lapkričio 7 d. įsakymu Nr. D1-738 „Dėl statybos techninio reglamento STR 1.04.04:2017 „Statinio projektavimas, projekto ekspertizė“ patvirtinimo“, reikalavimus.

67. Jei projekte numatyta tik nesudėtingų statinių statyba, rekonstravimas ar kapitalinis remontas, su projektu arba su tuo mokėjimo prašymu, kuriame prašoma kompensuoti nesudėtingų statinių statybą, turi būti pateikiamas STR 1.04.04:2017 parengtas supaprastintas statybos, rekonstravimo projektas ar kapitalinio remonto aprašas (kai juos privaloma rengti) ir statybą leidžiantis dokumentas (kai jis privalomas pagal statybos techninį reglamentą STR 1.05.01:2017 „Statybą leidžiantys dokumentai. Statybos užbaigimas. Statybos sustabdymas. Savavališkos statybos padarinių šalinimas. Statybos pagal neteisėtai išduotą statybą leidžiantį dokumentą padarinių šalinimas“, patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. gruodžio 12 d. įsakymu Nr. D1-878 „Dėl statybos techninio reglamento STR 1.05.01:2017 „Statybą leidžiantys dokumentai. Statybos užbaigimas. Statybos sustabdymas. Savavališkos statybos padarinių šalinimas. Statybos pagal neteisėtai išduotą statybą leidžiantį dokumentą padarinių šalinimas“ patvirtinimo“) arba kiti dokumentai (sklypo planas su pažymėtais esamais ir projektuojamais statiniais, jų eksplikacija ir aiškinamasis raštas) su statinio statybos kainos apskaičiavimu (projekto statinio statybos skaičiuojamosios kainos nustatymo dalis). Tuo atveju, jeigu statybą leidžiantis dokumentas teisės aktų nustatyta tvarka turi būti pateiktas informacinėje sistemoje „Infostatyba“, jo atskirai pateikti nereikia.

68. Jeigu projekte numatytos investicijos pagal Taisyklių 65 ir (arba) 67 punktus, ir pagal numatytų darbų pobūdį turi būti atlikta statinio techninio projekto statybos skaičiuojamosios kainos dalies ekspertizė, ji atliekama vadovaujantis statybos techninio reglamento STR 1.04.04:2017 „Statinio projektavimas, projekto ekspertizė“, patvirtinto Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. lapkričio 7 d. įsakymu Nr. D1-738 „Dėl statybos techninio reglamento STR 1.04.04:2017 „Statinio projektavimas, projekto ekspertizė“ patvirtinimo“, nuostatomis. Ekspertizės išvada turi būti parengta įstaigos, turinčios teisę užsiimti šia veikla, ir turi būti pateikta kartu su tuo mokėjimo prašymu, kuriame prašoma kompensuoti naujo statinio statybos, statinio rekonstravimo arba statinio kapitalinio remonto išlaidas, o su projektu turi būti pateikti projektiniai pasiūlymai (aiškinamasis raštas (rašte nurodomas projektuojamų statinių sąrašas (jei projektuojami keli statiniai), pagrindinės charakteristikos (pastato plotas ir pan.), paskirtis, produkcija, gamybos (paslaugų) ar kitos planuojamos ūkinės veiklos programa), sklypo planas su pažymėtais esamais ir projektuojamais statiniais, vaizdinė informacija) su statybos vertės skaičiavimais.

69. Jeigu projekte numatytos investicijos į nekilnojamąjį turtą:

69.1. kuris nuosavybės teise priklauso fiziniam ir (arba) privačiam juridiniam, ir (arba) viešajam juridiniam asmeniui (įskaitant valstybės institucijas, įstaigas ir savivaldybes), pareiškėjas ir (arba) tinkamas projekto vykdytojo partneris turi valdyti tą nekilnojamąjį turtą nuosavybės, nuomos ar kito teisėto naudojimosi pagrindais (netaikoma, kai numatytos investicijos į naujų pastatų ir statinių statybą);

69.2. turi būti sudaryta nekilnojamojo turto nuomos, panaudos arba patikėjimo teisės sutartis, kurioje, be kita ko, aptarta projekte numatytų investicijų į nekilnojamąjį turtą, nurodytų Taisyklių 65–67 punktuose, galimybė. Nekilnojamojo turto valdymo nuomos, panaudos arba patikėjimo teise sutartis turi būti įregistruota VĮ Registrų centre ir galioti ne trumpiau kaip iki projekto kontrolės laikotarpio pabaigos. Atitiktis šiai tinkamumo sąlygai, išskyrus projekto įgyvendinimo vietą, gali būti tikslinama iki projekto tinkamumo vertinimo pabaigos;

69.3. žemė po naujai statomais statiniais ar žemė, į kurią investuojama, projekto vykdytoji turi priklausyti nuosavybės teise, išskyrus atvejus, kai projekto vykdytojas žemės nuomos, panaudos arba patikėjimo teisės sutartį yra sudaręs su valstybinės žemės valdytoju. Žemės nuomos, panaudos arba patikėjimo teisės sutartis, sudaryta su valstybinės žemės valdytoju, turi būti užregistruota VĮ Registrų centre ir galioti ne trumpiau kaip iki projekto kontrolės laikotarpio pabaigos. Projekto vykdytojas ir (arba) projekto vykdytojo partneriai – valstybės institucijos, įstaigos, savivaldybės ir jų įstaigos, turi valdyti žemę nuosavybės, nuomos ar kito teisėto naudojimo pagrindais. Nekilnojamojo turto nuomos, panaudos arba patikėjimo teisės sutartis, kurioje aptarta projekte numatytų investicijų į nekilnojamąjį turtą, nurodytų Taisyklių 65–67 punktuose, galimybė, turi būti užregistruota VĮ Registrų centre ir galioti ne trumpiau kaip iki projekto kontrolės laikotarpio pabaigos. Atitiktis šiai tinkamumo sąlygai, išskyrus projekto įgyvendinimo vietą, gali būti tikslinama iki projekto tinkamumo vertinimo pabaigos;

69.4. kuri savivaldybė valdo, naudoja, disponuoja juo nuosavybės teise ir šis juridinis faktas yra įregistruotas VĮ Registrų centre, o projektą teikia arba projekte kaip projekto vykdytojo partneris dalyvauja savivaldybės administracija ar kita savivaldybės įstaiga ar įmonė, ji turi būti savivaldybei nuosavybės teise priklausančio turto patikėtinė. Nekilnojamojo turto valdymo, naudojimo, disponavimo patikėjimo teise faktas grindžiamas pateikiant savivaldybės tarybos sprendimą dėl turto perdavimo patikėtiniui ir turto perdavimo–priėmimo aktą. Šių dokumentų pateikti nereikia, jeigu projekto vykdytoja – savivaldybės administracija, kita savivaldybės įstaiga ar įmonė, tapo savivaldybės turto patikėtine pagal Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo 17 straipsnio 2 dalį. Atitiktis šiai tinkamumo sąlygai, išskyrus projekto įgyvendinimo vietą, gali būti tikslinama iki projekto tinkamumo vertinimo pabaigos;

69.5. tuo atveju, jeigu įgyvendinant projektą investuojama į valstybinės žemės sklypą, kuris yra nesuformuotas, turi būti gautas rašytinis valstybinės žemės patikėtinio sutikimas planuojamai veiklai vykdyti;

69.6. kuris nuosavybės teise priklauso keliems bendraturčiams (įskaitant bendrosios jungtinės nuosavybės teise valdomą nekilnojamąjį turtą, priklausančią sutuoktiniams), prie projekto turi būti pridėti visų nekilnojamojo turto savininkų sutikimai dėl projekte numatytų investicijų. Atitiktis šiai tinkamumo sąlygai, išskyrus projekto įgyvendinimo vietą, gali būti tikslinama iki projekto tinkamumo vertinimo pabaigos;

69.7. visų ar kelių projektų vykdytojų investicijų vykdymas tame pačiame nekilnojamajame turte – statinyje, savaime nelaikomas dirbtinėmis sąlygomis, kaip numatyta Dirbtinai sukurtų sąlygų gauti paramą nustatymo metodikoje, kai tarp projektų vykdytojų yra sudaroma bendradarbiavimo sutartis ir joje nurodomos dalijimosi nekilnojamojo turto infrastruktūra teisės (pavyzdinę bendradarbiavimo sutarties formą parengia Agentūra).

70. Kitos tinkamumo sąlygos ir reikalavimai gauti paramą nustatyti Administravimo taisyklių 124.1–124.4. ir 124.6–124.16 papunkčiuose.

71. Parama projekto vykdytoji ir (ar) jo partneriui, vykdančiam kitą (papildomą) veiklą nei pirminė žemės ūkio produktų gamyba, žemės ūkio produktų perdirbimas ir kitus žemės ūkio produktus

ir (ar) šių produktų rinkodarą (prekybą jais), turi būti teikiama vadovaujantis Reglamentu [\(ES\) 2023/2831](#) ir laikantis šių nuostatų:

71.1. teikiant paramą turi būti tenkinamos Reglamento [\(ES\) 2023/2831](#) 1 straipsnio ir 5 straipsnio nuostatos;

71.2. bendra vienam ūkio subjektui (paramos gavėjui) suteiktos nereikšmingos (*de minimis*) pagalbos suma per bet kurį trejų metų laikotarpį negali viršyti 300 000 Eur;

71.3. vadovaujantis Reglamento [\(ES\) 2023/2831](#) 3 straipsnio 6 dalies nuostatomis, keliomis dalinėmis išmokomis teikiama parama diskontuojama paramos skyrimo dieną. Diskontuota paramos vertė apskaičiuojama pagal Valstybės pagalbos arba nereikšmingos (*de minimis*) pagalbos sumos (eurais) per visą pagalbos mokėjimo laikotarpį apskaičiavimą, nurodytą Valstybės pagalbos žemės ūkiui, maisto ūkiui, žuvininkystei ir kaimo plėtrai ir kitų iš valstybės biudžeto lėšų finansuojamų priemonių bendrąsias administravimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2010 m. lapkričio 8 d. įsakymu Nr. 3D-979 „Dėl Valstybės pagalbos žemės ūkiui, maisto ūkiui, žuvininkystei ir kaimo plėtrai ir kitų iš valstybės biudžeto lėšų finansuojamų priemonių bendrųjų administravimo taisyklių patvirtinimo“, 3 priede;

71.4. Agentūra pagal projekto vykdytojo ir jo partnerio (kai taikoma) užpildytą ir pateiktą „Vienos įmonės“ deklaraciją patikrina informaciją, ar ūkio subjektui (įskaitant su šiuo ūkio subjektu Reglamento [\(ES\) 2023/2831](#) 2 straipsnio 2 dalyje nurodytais ryšiais susijusius ūkio subjektus ir Reglamento [\(ES\) 2023/2831](#) 3 straipsnio 8 ir 9 dalyje numatytus atvejus) pagal Taisyklės suteikus paramą nebus viršyta nustatyta nereikšmingos (*de minimis*) pagalbos riba, ir Suteiktos valstybės pagalbos ir nereikšmingos (*de minimis*) pagalbos registrai (toliau – Registras) pateikia duomenis apie suteiktą paramą Administravimo taisyklių nustatyta tvarka. Agentūros parengta „Vienos įmonės“ deklaracijos forma pagal Reglamentą [\(ES\) 2023/2831](#) skelbiama Agentūros interneto tinklalapyje www.nma.lt;

71.5. Agentūra, prieš priimdama sprendimą skirti paramą, turi įvertinti, kokio dydžio nauda atitenka visiems projekte dalyvaujantiems ūkio subjektams (projekto vykdytojui ir jo partneriams atskirai), ir priėmusi sprendimą turi atitinkamai įregistruoti (suvesti duomenis) į Registrą sumą, kuri atitinka konkretaus ūkio subjekto gautą naudą. Gauta nauda konkrečiam ūkio subjektui (projekto vykdytojui ir jo partneriams atskirai) nustatoma vadovaujantis jungtinės veiklos sutartimi arba pagal projekto paraiškoje pateiktą informaciją planuojamoms įsigyti investicijoms. Tuo atveju, jeigu neįmanoma nustatyti, kokia nauda atitenka kiekvienam iš projekte dalyvaujančių ūkio subjektų (projekto vykdytojui ir jo partneriams atskirai), laikytina, jog visiems jiems yra suteikiama visa projekto paramos suma, kuri turi būti įregistruota Registre (taikoma, kai projektas teikiamas kartu su projektų vykdytojų partneriais);

71.6. paramos gavėjas privalo ne trumpiau kaip 10 metų nuo paramos suteikimo dienos saugoti visą su paramos paraiška ir suteikta parama susijusią informaciją ir dokumentus;

71.7. Agentūra privalo ne trumpiau kaip 10 metų nuo paskutinės paramos pagal Priemonę suteikimo dienos saugoti visą su paramos teikimu susijusią informaciją ir dokumentus Lietuvos Respublikos archyvų įstatyme nustatyta tvarka;

71.8. grąžintinos lėšos administruojamos Administravimo taisyklėse nustatyta tvarka;

71.9. kitomis Administravimo taisyklėse nustatytais sąlygomis, susijusiomis su Reglamento [2023/2831](#) taikymu.

Tinkamos finansuoti išlaidos

72. Tinkamumo sąlygos tinkamoms finansuoti projektų išlaidoms numatytos Administravimo taisyklėse ir Taisyklėse. Tinkamos finansuoti projektų įgyvendinimo išlaidos turi:

73.1. neviršyti vidutinių atitinkamų prekių, paslaugų, darbų rinkos kainų. Laikoma, kad iš paramos projekto įgyvendinti prašomos finansuoti išlaidos neviršija vidutinių rinkos kainų, jeigu projekto išlaidos pagrindžiamos (nurodomi alternatyvūs būdai):

73.1.1. bent 3 (trimis) skirtingų darbų vykdytojų, prekių tiekėjų ir (arba) paslaugų teikėjų, prekiaujančių panašiomis prekėmis ir (arba) teikiančių panašias paslaugas, atliekančių panašius

darbus (panašumo požymį apibūdinantys elementai: ta pati paskirtis, funkcijos, komplektacija, techninė specifikacija) ir kuriems tai yra įprasta komercinė-ūkinė veikla, komerciniais pasiūlymais arba jų interneto tinklalapiuose esančiomis kainomis kompiuterio ekrano nuotraukų forma (angl. *Print Screen*), arba kitu būdu, leidžiančiu objektyviai palyginti bent 3 skirtingų darbų vykdytojų, prekių tiekėjų ir (arba) paslaugų teikėjų, prekiaujančių panašiomis prekėmis ir (arba) teikiančių panašias paslaugas, ir (arba) vykdančių panašius darbus, ir kuriems tai yra įprasta komercinė-ūkinė veikla, siūlomas kainas. Bent 1 rinkos kainos įrodymo dokumentas (komercinis pasiūlymas arba kompiuterio ekrano nuotrauka) turi būti pateiktas prekių ar paslaugų teikėjo, darbų vykdytojo, kurio buveinės registracijos vieta yra ne Strategijos vykdytojos ir (arba) Strategijos vykdytojos partnerės teritorijoje;

73.1.2. Ministerijos, Agentūros ar kitų Europos struktūrinių ir investavimo fondų (toliau – ESIF) administruojančių institucijų patvirtintais arba nepriklausomų ekspertų atliktais, viešai ESIF administruojančių institucijų interneto svetainėse skelbiamais prekių, paslaugų ir (arba) darbų kainų rinkos tyrimuose nustatytais įkainiais, kurie taikomi tokioms pat išlaidoms įgyvendinant panašaus pobūdžio projektus ir panašioms paramos gavėjams, fiksuotaisiais tokių pat prekių, darbų ir (arba) paslaugų vienetų įkainiais, taikomais panašaus pobūdžio projektams ir paramos gavėjams. Europos Sąjungos struktūriniams fondams (Europos socialiniam fondui, Europos regioninės plėtros fondui, Europos sanglaudos fondui) taikomi rinkos kainų tyrimai (supaprastinto išlaidų apmokėjimo tyrimai) skelbiami interneto tinklalapio www.esinvesticijos.lt nuorodos „Dokumentai“ skyriaus „Tyrimai“ poskyryje „Supaprastinto išlaidų apmokėjimo tyrimai“;

73.1.3. atliktų darbų prekių ar paslaugų pirkimų arba viešųjų pirkimų dokumentais, jeigu atliekant pirkimus buvo gauti pasiūlymai, atitinkantys Taisyklių 73.1.1 papunktyje nustatytus reikalavimus komerciniams pasiūlymams, bent iš trijų darbų vykdytojų, prekių tiekėjų ir (arba) paslaugų teikėjų;

73.2. neviršyti didžiausios paramos projektui įgyvendinti dydžio ir didžiausios galimo paramos projektui įgyvendinti intensyvumo normos, nurodytos Taisyklių 78 punkte. Gali būti taikomos kelios intensyvumo normos, priklausomai nuo planuojamų veiklų pobūdžio ir paramos gavėjų tinkamumo tas veiklas vykdyti;

73.3. būti patirtos nepažeidžiant pirkimų tvarkos, nurodytos Taisyklių 114 ir 115 punktuose;

73.4. būti pagrįstos išlaidų pagrindimo ir išlaidų apmokėjimo įrodymo dokumentais. Išlaidų pagrindimo dokumentai – rangovų, paslaugų teikėjų ar prekių tiekėjų pateiktos sąskaitos, priėmimo–perdavimo aktai ar kiti dokumentai, kuriais pagrindžiamos patirtos išlaidos. Išlaidų apmokėjimo įrodymo dokumentai – banko sąskaitos išrašai, internetine bankininkyste besinaudojančių projektų vykdytojų pateikti išrašai, patvirtinti projekto vykdytojo (taikoma fiziniams asmenims), projekto vykdytojo vadovo ar kito įgalioto asmens kvalifikuotu elektroniniu parašu. Visos išlaidos turi būti apmokamos per projekto vykdytojo banko atsiskaitomąją sąskaitą;

73.5. būti patirtos tinkamu laikotarpiu, t. y. ne anksčiau kaip nuo Strategijos pateikimo dienos ir ne vėliau kaip iki Strategijos įgyvendinimo tinkamo laikotarpio pabaigos, išskyrus projekto bendrąsias išlaidas, nurodytas Administravimo taisyklėse. Projekto bendrosios išlaidos gali būti patirtos ne anksčiau kaip 12 mėnesių iki projekto pateikimo dienos. Projekto tinkamas įgyvendinimo laikotarpis – iki 36 mėn. nuo projekto vykdymo sutarties sudarymo dienos arba sprendimo skirti paramą priėmimo dienos, kai paramos sutartys nesudaromos. Visos projektų įgyvendinimo išlaidos pagal Priemonę turi būti patirtos ir pagrįstos išlaidų pagrindimo bei išlaidų apmokėjimo įrodymo dokumentais ne vėliau kaip iki 2029 m. liepos 1 d. Visais atvejais projektų įgyvendinimo išlaidos turi būti patirtos ne vėliau kaip 1 mėnuo iki Strategijos įgyvendinimo pabaigos;

73.6. būti patikrinamos projekto įgyvendinimo ir jo kontrolės laikotarpiu (pvz., patikrų vietoje, auditų metu įmanoma įsitikinti, kad tokios išlaidos buvo faktiškai patirtos);

73.7. būti tiesiogiai susijusios su Strategijos ir projekto įgyvendinimu;

73.8. būti nekeičiamos projekto įgyvendinimo metu, t. y. projekto išlaidos, numatytos projekto paraiškoje ir patvirtintame projekte, jo įgyvendinimo metu negali būti keičiamos arba papildomos naujomis, išskyrus atvejus, nustatytus Administravimo taisyklėse.

74. Tinkamų finansuoti projektų išlaidų kategorijos:

74.1. naujų įrenginių ir (ar) įrangos (įskaitant techniką) pirkimo arba išperkamosios nuomos išlaidos, neviršijančios šio turto rinkos vertės, kompiuterių programinės įrangos, skirtos įsigyjamoms įrangos ar technologinio proceso valdymui, pirkimas;

74.2. naujų transporto priemonių, apibrėžtų Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatyme, kurios skirtos socialinėms paslaugoms teikti, ir ši transporto priemonė yra būtina pagrindinėms projekto veikloms vykdyti, įsigijimas. Tinkamos finansuoti išlaidos tik tuo atveju, jeigu:

74.2.1. projekto pagrindinė planuojama veikla – mobilių paslaugų teikimas ir šio projekto reikmėms skirtos naujos N (N1 klasės) kategorijos bazinės komplektacijos ir (arba) su O arba SP priekabomis transporto priemonės, arba O arba SP priekabos (pvz., įrengta kaip maisto prekių pardavimo vieta), kaip nurodyta Motorinių transporto priemonių ir jų priekabų kategorijų ir klasių pagal konstrukciją reikalavimuose, patvirtintuose Valstybinės kelių transporto inspekcijos prie Susisiekimo ministerijos viršininko 2008 m. gruodžio 2 d. įsakymu Nr. 2B-479 „Dėl Motorinių transporto priemonių ir jų priekabų kategorijų ir klasių pagal konstrukciją reikalavimų patvirtinimo“ (toliau – Motorinių transporto priemonių reikalavimai), įskaitant naujus N (N1 klasės) kategorijos bazinės komplektacijos ir (arba) su O arba SP priekabomis elektromobilius, kaip nurodyta Lietuvos Respublikos alternatyviųjų degalų įstatyme, arba hibridinius automobilius, kuriuose bent vienas iš degalų šaltinių yra elektra, ir automobilius, varomus kitais alternatyviaisiais degalais, kurie pagaminti iš atsinaujinančių energijos išteklių, arba O arba SP priekabas. Parama įsigyti nurodytas N (N1 klasės) klasės transporto priemones kroviniams vežti (išskyrus visureigius) ir (ar) mobilieji prekybai vykdyti teikiama tuo atveju, kai N (N1 klasės) klasės transporto priemonėje yra 2 arba 3 sėdimosios vietos, krovinų skyrius atskirtas pertvara ir jame nėra langų, O ir SP klasės transporto priemonėje įrengta prekybinė zona su šaldoma patalpa (arba be jos) ir kai tai neatsiejamai susiję su projekto veikla. Parama naujų N (N1 klasės) klasės grynųjų elektromobilių įsigijimui skiriama tik tuo atveju, jeigu ja nebuvo pasinaudota iš kitų Lietuvos kaimo plėtros 2014–2020 metų programos ir SP priemonių;

74.2.2. projekto pagrindinė planuojama veikla – pavėžėjimo paslaugos teikimas socialiai pažeidžiamiesiems ir socialiai atskirtiems asmenims, gyvenantiems Strategijos įgyvendinimo teritorijoje. Socialiai pažeidžiamais asmenimis laikomi asmenys (šeimos), kurie yra jautresni socialiniams, ekonominiais iššūkiams, rizikoms ir turi mažiau išteklių su jais sėkmingai susidoroti. Socialiai pažeidžiami asmenys gali tuo pat metu būti laikomi ir socialinę riziką, ir socialinę atskirtį patiriančiais asmenimis. Socialinę atskirtį patiriančiais asmenimis laikomi asmenys (šeimos), kurie dėl tam tikrų priežasčių yra atskirti nuo įvairių visuomenės gyvenimo sričių. Socialinę atskirtį patiriantys asmenys gali tuo pat metu būti laikomi ir socialinę riziką patiriančiais, ir socialiai pažeidžiamais asmenimis. Socialinę riziką patiriančiais asmenimis laikomi asmenys (šeimos), veikiami veiksnių ir aplinkybių, dėl kurių šie asmenys (šeimos) patiria socialinę atskirtį ar yra pavojus ją patirti: suaugusių šeimos narių socialinių įgūdžių tinkamai prižiūrėti ir ugdyti nepilnamečius vaikus (įvaikius) stoka ar nebuvimas; nepilnamečių vaikų (įvaikių) visapusio fizinio, protinio, dvasinio, dorovinio vystymosi ir saugumo sąlygų šeimoje neužtikrinimas; psichologinė, fizinė ar seksualinė prievarta; smurtas; išnaudojimas prekybai žmonėmis; įsitraukimas ar polinkis įsitraukti į nusikalstamą veiklą; piktnaudžiavimas alkoholiu, narkotinėmis ar psichotropinėmis medžiagomis; priklausomybė nuo alkoholio, narkotinių, psichotropinių medžiagų, azartinių lošimų; elgetavimas, valkatavimas ar benamystė; motyvacijos dalyvauti darbo rinkoje stoka ar nebuvimas. Vadovaujantis Motorinių transporto priemonių ir jų priekabų kategorijų ir klasių pagal konstrukciją reikalavimais, patvirtintais Valstybinės kelių transporto inspekcijos prie Susisiekimo ministerijos viršininko 2008 m. gruodžio 2 d. įsakymu Nr. 2B-479 „Dėl Motorinių transporto priemonių ir jų priekabų kategorijų ir klasių pagal konstrukciją reikalavimų patvirtinimo“, tinkama finansuoti:

74.2.2.1. nauja M kategorijos M1 klasės bazinės komplektacijos transporto priemonė keleiviams vežti, turinti 8 sėdimas vietas keleiviams ir 1 sėdimą vietą vairuotojui ir (arba) pritaikyta neįgaliųjų vežimėliui, įskaitant M1 klasės bazinės komplektacijos elektromobilius, kaip nurodyta Lietuvos Respublikos alternatyviųjų degalų įstatyme, arba hibridinius automobilius, kuriuose bent

vienas iš degalų šaltinių yra elektra, ir automobilius, varomus kitais alternatyviaisiais degalais, kurie pagaminti iš atsinaujinančių energijos išteklių;

74.2.2.2. nauja N kategorijos (N1 klasės) transporto priemonė, pagal konstrukciją skirta kroviniams, tačiau specialiai pritaikyta ir įrengta keleivių, įskaitant neįgaliuosius vežimėliuose, vežimui (įrengtos sėdimos vietos keleiviams, saugos diržai, langai, įlipimo / išlipimo sprendimai, jei reikia – neįgaliųjų keltuvas ar rampa), įskaitant N1 klasės elektromobilius kaip nurodyta Lietuvos Respublikos alternatyviųjų degalų įstatyme arba hibridinius automobilius, kuriuose bent vienas degalų šaltinis yra elektra, ir automobilius, varomus kitais alternatyviaisiais degalais, pagamintais iš atsinaujinančių energijos išteklių;

74.3. rekreacijai, sportui ar poilsiui skirtos fizinė jėga varomos transporto priemonės;

74.4. naujų prekių, darbų ir paslaugų įsigijimas;

74.5. naujų statybinių medžiagų įsigijimas finansuojamas tik tuo atveju, kai projekte numatyta veikla vykdyti būtinų pastatų ir (arba) statinių, statybos, rekonstravimo ar kapitalinio remonto darbai atliekami ūkio būdu;

74.6. naujų priemonių ir prekių, kurios bus sunaudojamos projekto įgyvendinimo metu, ir paslaugų, kurios bus suteikiamos projekto įgyvendinimo metu, įsigijimas (šios išlaidos gali būti tinkamos finansuoti tik tuo atveju, jei jos patiriamos įgyvendinant veiklas ir (arba) mokymus projekte);

74.7. mokymai, kurie turi būti iš anksto suplanuoti, projekto paraiškoje (dalyje, skirtoje projekto idėjai aprašyti) turi būti nurodytos planuojamų mokymų temos, mokymo poreikio nustatymo sistema, planuojamas mokymų grafikas, jeigu planuojamas daugiau kaip vienas mokymų renginys, mokymų valandų skaičius, mokymų dalyvių tikslinė grupė, planuojamas dalyvių skaičius, mokymų sąsaja su projektu ir Strategija:

74.7.1. mokymo paslaugas gali teikti kvalifikuoti mokymo paslaugų teikėjai (jeigu mokymo projekto vykdytojas yra mokymo paslaugų teikėjas, jis ir jo teikiama projekto paraiška turi atitikti visus Taisyklių 74.7 papunktyje nurodytus reikalavimus; jeigu mokymo projekto vykdytojas yra ne mokymo paslaugų teikėjas, o mokymų organizatorius, jis projekto paraiškos dalyje, skirtoje projekto idėjai aprašyti, turi įsipareigoti organizuodamas mokymo paslaugų teikėjo paslaugų pirkimą pirkimo sąlygose nustatyti ne mažesnius reikalavimus, negu nustatyta Taisyklių 74.7 papunktyje, ir įsigyti mokymo paslaugų teikėjo paslaugas nepažeidžiant jų) (šiose Taisyklių papunktyje nurodomos alternatyvos):

74.7.1.1. juridiniai asmenys, kuriems Formaliojo profesinio mokymo licencijavimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 29 d. nutarimu Nr. 822 „Dėl Formaliojo profesinio mokymo licencijavimo taisyklių patvirtinimo“, nustatyta tvarka yra išduota licencija vykdyti formalųjį profesinį mokymą;

74.7.1.2. juridiniai asmenys, kuriems Leidimo vykdyti studijas ir su studijomis susijusią veiklą išdavimo, patikslinimo ir panaikinimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. kovo 1 d. nutarimu Nr. 149 „Dėl Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo įgyvendinimo“, nustatyta tvarka yra išduotas leidimas vykdyti studijas ir su studijomis susijusią veiklą;

74.7.1.3. juridiniai asmenys, kurie yra akredituoti pagal Institucijų, vykdančių mokytojų ir švietimo pagalbą teikiančių specialistų kvalifikacijos tobulinimą, veiklos vertinimo ir akreditacijos taisykles, patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2006 m. sausio 23 d. įsakymu Nr. ISAK-109 „Dėl institucijų, vykdančių mokytojų ir švietimo pagalbą teikiančių specialistų kvalifikacijos tobulinimą, veiklos vertinimo ir akreditacijos“;

74.7.1.4. juridiniai asmenys, kurie atitinka Lietuvos Respublikos neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatyme numatytus reikalavimus ir yra registruoti www.aikos.smm.lt registre;

74.7.1.5. fiziniai asmenys, turintys teisę vykdyti mokymų veiklą, užsiimančys ja pagal verslo liudijimą ar individualios veiklos pažymą. Fizinis asmuo turi atitikti lektoriui keliamus reikalavimus, nustatytus Taisyklių 74.7.2 papunktyje;

74.7.2. mokymus vedantys lektoriai negali būti Strategijos vykdytojos darbuotojai (nei Strategijos vykdytojos, kuriai teikiamas projektas, nei kitos Strategijos vykdytojos). Mokymus vedantys lektoriai turi turėti tinkamą ir dokumentais įrodomą kvalifikaciją arba kompetenciją, atitinkančią mokymų tematiką:

74.7.2.1. išsilavinimą, atitinkantį mokymų temą, arba 3 pastarųjų metų darbo patirtį srityje, pagal kurią vedami mokymai, arba ne trumpiau kaip 1 metus iki projekto paraiškos pateikimo dienos būti vykdęs ugdomąją, šviečiamąją ar mokslo sklaidos veiklą, susijusią su numatomo mokomojo renginio turiniu;

74.7.2.2. turėti ne mažesnę kaip 3 pastarųjų metų suaugusiųjų mokymo patirtį;

74.7.3. tuo atveju, jeigu numatomi mokymai, susiję su tradiciniais amatais, lektoriumi gali būti atestuotas tradicinių amatų meistras, sertifikavęs tradicinių amatų mokymo programą;

74.7.4. tuo atveju, jeigu numatomi praktiniai mokymai, susiję su prekių, produktų gamyba, apdorojimu, perdirbimu ir jų tiekimu rinkai, jie yra laikomi praktiniais-informaciniais seminarais. Praktinius-informacinius seminarus gali vesti fiziniai asmenys, kurių profesinė veikla yra prekių, produktų gamyba, apdorojimas, perdirbimas ir jų tiekimas rinkai ir kurie šia veikla užsiima ne trumpiau nei pastaruosius 3 (trejus) metus (praktinių-informacinių seminarų faktas įrodomas dokumentais (darbo sutartimi, jeigu asmuo dirba pagal darbo sutartį srityje, atitinkančioje praktinio-informacinio seminaro temą; asociacijos, atstovaujamos srities, atitinkančios praktinio-informacinio seminaro temą, narystę ir veiklos vykdymą patvirtinančiu dokumentu arba produktų realizaciją įrodančiais dokumentais, jeigu asmuo yra ūkininkas arba veikia pagal individualios veiklos pažymą ar verslo liudijimą). Praktinių-informacinių seminarų vykdymo atveju, fizinis asmuo neprivalo atitikti Taisyklių 74.7.2 papunktyje nustatytų reikalavimų, keliamų lektoriui, o jo praktiniai-informaciniai seminarai gali būti vedami tik tomis temomis, kurioms nėra parengtų ir patvirtintų mokymo programų, pagal kurias mokymų paslaugas teikia pripažinti mokymų ir konsultavimo paslaugas teikiantys asmenys;

74.7.5. paslaugos, susijusios su projekto įgyvendinimo metu įsigyjamomis įrangos, technikos, mechanizmų, programų naudojimu, laikomos instruktažu. Šios paslaugos nėra laikomos mokymais;

74.7.6. mokymai turi vykti Lietuvos Respublikos teritorijoje;

74.7.7. apie planuojamus mokymus turi būti tinkamai informuota Agentūra, t. y. likus ne mažiau kaip 10 darbo dienų iki planuojamų mokymų pradžios projekto vykdytojas raštu turi informuoti Agentūrą apie planuojamus mokymus. Informacija apie planuojamus mokymus siunčiama el. paštu, adresu LEADERmokymai@nma.lt. Informaciniame rašte turi būti pateikta bent ši informacija: planuojamų mokymų tema, data, vieta, mokymų trukmė valandomis, tikslinė grupė, mokymuose planuojančių dalyvauti asmenų skaičius, mokymus teiksiantis mokymų paslaugų teikėjas, lektorių vardai, pavardės, pareigos;

74.7.8. praktinio-informacinio seminaro paslaugos teikėjas, įvardytas Taisyklių 74.7.4 papunktyje, suteikęs praktinio-informacinio seminaro paslaugą, pareiškėjui suteikia laisvos formos dokumentą, kuriame turi būti nurodyta bent ši informacija: praktinio-informacinio seminaro tema, jo dalyvių vardai ir pavardės, data (-os) ir trukmė val., trumpas veiklų apibūdinimas bei patvirtinimas, kad praktinio-informacinio seminaro paslaugos teikėjas pateikia teisingus duomenis ir informaciją apie pravestą praktinį-informacinį seminarą;

74.7.9. projektuose numatomi mokymai ar praktiniai-informaciniai seminarai turi būti organizuojami temomis, pagal kurias iš Strategijos VVG teritorijos gyventojų aktyvinimo ir kitos viešųjų ryšių veiklos susijusių išlaidų lėšomis vykdomi mokymai nefinansuojami;

74.8. projekto bendrosios išlaidos, įskaitant projekto viešinimo priemonių, kaip nurodyta Taisyklių 123 punkte, įsigijimo, tačiau ne daugiau kaip 10 proc. kitų tinkamų finansuoti projekto išlaidų sumos ir ne daugiau kaip 1 800 Eur (vienas tūkstantis aštuoni šimtai eurų). Tuo atveju, kai projekte numatyti statybos, rekonstrukcijos, kapitalinio remonto ar infrastruktūros įrengimo darbai, finansuojama bendrųjų išlaidų suma gali būti ne didesnė kaip 3 000 Eur (trys tūkstančiai eurų) arba ne didesnė kaip 5 000 Eur (penki tūkstančiai eurų), kai statybos, rekonstrukcijos, kapitalinio remonto ar infrastruktūros įrengimo darbams atlikti papildomai reikalinga paveldosaugos ekspertizė ir (arba) archeologiniai tyrimai. Bendrosios išlaidos, susijusios su atlyginimu konsultantams, už konsultacijas

projekto ir (arba) verslo plano, veiklos aprašo rengimu ir (arba) įgyvendinimu, turi būti pagrįstos, nustatant vienos valandos kainos atitiktį vidutinėms rinkos kainoms ir jų skaičių būtinoms konsultacijoms suteikti (grindžiant valandų skaičių būtina detalai nurodyti, pagal konsultacijų turinį);

74.9. PVM, kurio projekto vykdytojas pagal Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymą neturi ar negalėtų turėti galimybės įtraukti į PVM atskaitą, yra tinkamas finansuoti iš paramos lėšų. Kai projekto vykdytojas yra valstybės arba savivaldybės institucija ar įstaiga arba kitas viešasis juridinis asmuo, vykdamas valstybės ar savivaldybių veiklą, kaip ji apibrėžta Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymo 2 straipsnio 38 dalyje, PVM yra tinkamas finansuoti išlaidos.

75. Netinkamomis finansuoti projekto išlaidomis laikomos:

75.1. Administravimo taisyklių 130 punkte numatytos netinkamos finansuoti išlaidos;

75.2. neatitinkančios Taisyklių 74 punkte nurodytų tinkamų finansuoti išlaidų kategorijų;

75.3. išlaidos, patirtos įsigijus transporto priemones:

75.3.1. vidaus vandenų transporto priemonės, priskiriamas prie žvejybos laivų, mažųjų laivų, pramoginių laivų, sportinių laivų, asmeninių laivų (vandens motociklų), būrinių jachtų, kaip nurodyta Lietuvos Respublikos vidaus vandenų transporto kodekse;

75.3.2. prie visų tipų orlaivių priskiriamus aparatus (mašinas), kaip apibrėžta Lietuvos Respublikos aviacijos įstatyme ir kituose tai reglamentuojančiuose teisės aktuose, išskyrus, kai šios išlaidos yra būtinos socialinėms paslaugoms ir (arba) rekreacinėms veikloms vykdyti;

75.3.3. žemės ūkio technika ir įranga, skirta pirminės žemės ūkio produkcijos gamybai, žemės dirbimo ir miško kirtimo vykdymui;

75.3.4. kitos transporto priemonės, įskaitant savaeigės mašinas (ekskavatoriai, krautuvai, keltuvai ir kt.), išskyrus atvejus, numatytus Taisyklių 74.2.1 ir 74.2.2 papunkčiuose;

75.4. išlaidos ar jų dalis, patirtos perkant prekes, darbus ar paslaugas nesilaikant teisės aktuose nustatytos pirkimų tvarkos, ir naudotų prekių įsigijimo išlaidos;

75.5. esamų paskolų refinansavimo išlaidos;

75.6. neišvardytos projekte (po projekto pateikimo neleidžiama įtraukti naujų išlaidų ar jas keisti kitomis);

75.7. išlaidų dalis, viršijanti tinkamų finansuoti išlaidų įkainį (kai toks yra nustatytas);

75.8. nepagrįstai didelės išlaidos, kaip numatyta Administravimo taisyklių 113 punkte;

75.9. ilgalaikio turto, t. y. naujų priemonių ar prekių, kurios nebus sunaudojamos projekto įgyvendinimo metu, įsigijimas (taikoma veikloms ir mokymų veikloms, numatytoms projekte);

75.10. baudos, nuobaudos ir bylinėjimosi išlaidos;

75.11. trumpalaikio turto, įgyto paramos gavėjo projekto, kurio vertė yra mažesnė nei paramos gavėjo numatyta mažiausia ilgalaikio turto vertė, paramos lėšomis, išlaidos, išskyrus Taisyklių 74.6 papunktyje nurodytas išlaidas;

75.12. išlaidos, nepagrįstos faktine gautų prekių, atliktų darbų ar suteiktų paslaugų verte;

75.13. išlaidos, kurios buvo finansuotos (apmokėtos) iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir (arba) savivaldybių biudžetų, kitų piniginių išteklių, kuriais disponuoja valstybė ir (arba) savivaldybės, ES struktūrinių fondų, kitų ES finansinės paramos priemonių ar kitos tarptautinės paramos lėšų ir kurioms apmokėti skyrus paramos projektui įgyvendinti lėšų jos būtų pripažintos tinkamomis finansuoti ir apmokėtos daugiau nei vieną kartą (jeigu projekto vykdytojo – viešojo juridinio asmens veikla finansuojama iš Lietuvos Respublikos valstybės ir (arba) savivaldybių biudžetų ir jis iki projekto patvirtinimo patiria projekto bendrųjų išlaidų, jos gali būti pripažintos tinkamomis tuomet, jeigu buvo apmokėtos iš Lietuvos Respublikos valstybės ir (arba) savivaldybių biudžetų asignavimų, kurie skirti projektams avansuoti);

75.14. PVM, kurį projekto vykdytojas (išskyrus projektų vykdytojus, nurodytus Taisyklių 74.9 papunktyje) pagal Lietuvos Respublikos pridėtinės vertės mokesčio įstatymą turi ar galėtų turėti galimybę įtraukti į PVM atskaitą (net jei tokio PVM projektų vykdytojas į atskaitą neįtraukė), yra netinkamas finansuoti iš paramos lėšų;

75.15. išlaidos, nebūtinės projektui sėkmingai įgyvendinti ir neatitinkančios patikimo finansų valdymo principo, pavyzdžiui, projekto poreikius viršijančių techninių parametrų gaminių, prabangaus dizaino (apdailos) gaminių ar gaminių su projekto vykdytoji nerekalingomis funkcijomis (už kurias sumokama papildomai) įsigijimo išlaidos, prabangos prekių ar medžiagų įsigijimo išlaidos (išskyrus tinkamai pagrįstus atvejus, pavyzdžiui, kai nėra kitos galimybės);

75.16. investicijų į turtą, kurio valdymo (naudojimo) teisė projekto vykdytoji ir arba projekto vykdytojo partneriui apribota (turtas areštuotas);

75.17. investicijos į viešąją infrastruktūrą, kurios Lietuvos Respublikos savivaldos įstatyme priskirtos savarankiškomis savivaldybės funkcijoms (išskyrus viešųjų paslaugų perdavimo projektus), t. y. šilumos ir geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo organizavimas bei savivaldybių vietinės reikšmės kelių ir gatvių priežiūra, taisymas, tiesimas ir saugaus eismo organizavimas. Šios išlaidos galimos tik tais atvejais, kai jos būtinos projekte numatytoms veikloms ir (ar) paslaugoms teikti ir (arba) didinamas viešųjų paslaugų prieinamumas ir (arba) viešųjų paslaugų perdavimas. Investicijos į viešąją infrastruktūrą negali būti numatytos kaip vienintelė investicija projekte;

75.18. moksliniai tyrimai, studijos, tyrimai (išskyrus, kai moksliniai tyrimai, studijos, tyrimai yra rengiami projekto vykdytojo, arba Strategijoje ir (arba) projekte dalyvauja kaip paslaugos teikėjas mokslo ir (arba) mokymo įstaiga, kuri turimomis mokslo žiniomis ir kompetencijomis prisideda prie Strategijos ir (arba) projekto veiklos ir pasiūlo konkrečius, praktinius problemų, iššūkių sprendimo modelius ar būdus), leidinių leidyba;

75.19. komandiruočių išlaidos;

75.20. stipendijos, dovanos, prizai ir leidinių prenumerata.

Paramos intensyvumas ir projekto finansavimo šaltiniai

76. Projektų įgyvendinimas finansuojamas iš paramos Priemonei įgyvendinti lėšų, skiriamų iš EŽŪFKP ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto.

77. Didžiausia paramos suma vienam projektui įgyvendinti – 200 000 Eur (du šimtai tūkstančių eurų).

78. Didžiausia paramos intensyvumo norma, taikoma vienam projektui įgyvendinti:

78.1. iki 85 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai projektas yra viešųjų paslaugų perdavimo, socialinio verslo ir bendruomeninio verslo;

78.2. iki 65 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai projektas yra viešosios naudos (ne pelno) projektas, skirtas vietos bendruomenės atsparumui didinti ar kurti;

78.3. iki 65 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai projektas yra privataus verslo pobūdžio ir jį teikia juridinis arba fizinis asmuo, kaip nurodyta Taisyklių 58 ir 59 punktuose;

78.4. iki 40 proc. tinkamų finansuoti išlaidų, kai projektas yra viešosios naudos (ne pelno) projektas, kuriuo kuriamas arba didinamas viešųjų paslaugų ir infrastruktūros prieinamumas vietos bendruomenei. Investicijos į viešąją infrastruktūrą (privažiavimų, viešųjų erdvių kūrimo ir (ar) jų pritaikymo negalią turintiems asmenims ir pan.) negali būti vienintelis projekto objektas / tikslas.

79. EŽŪFKP investicijos (projektų lygmeniu) gali būti padaromos VVG (Strategijos įgyvendinimo) teritorijoje.

80. Projekto vykdytojas turi užtikrinti tinkamą projekto finansavimo šaltinį, kuriuo laikoma:

80.1. pareiškėjo nuosavos piniginės lėšos, skolintos lėšos ir (arba) iš veiklos gautinos lėšos, tinkamumo sąlygos numatytos Administravimo taisyklių 124.7 papunktyje;

80.2. tinkamo projekto partnerio nuosavos piniginės lėšos. Jeigu prie projekto pinigėmis lėšomis prisideda tinkamas pareiškėjo partneris, prie projekto paraiškos turi būti pateikti dokumentai, kuriais įrodoma, kad tinkamas projekto partneris turi pakankamai nuosavų lėšų prisidėti prie projekto įgyvendinimo. Įrodymo dokumentai turi būti išduoti arba sukurti patikimo subjekto – finansinių institucijų (bankų, kredito unijų) ir (arba) viešojo juridinio asmens – pareiškėjo partnerio, kurio veikla finansuojama iš Lietuvos Respublikos valstybės ir (arba) savivaldybių biudžetų (šis įsipareigojimas turi būti aiškiai įvardytas jungtinės veiklos sutartyje), ir (arba) sukurti naudojantis finansinių ataskaitų duomenimis. Dokumentai turi būti pateikti ne vėliau kaip iki projekto paraiškos vertinimo pabaigos;

80.3. savivaldybės biudžeto lėšos. Savivaldybės biudžeto lėšos pagrindžiamos prie projekto pateikiant savivaldybės raštą, kuriame numatyta galimybė prisidėti prie projekto finansavimo arba savivaldybės tarybos sprendimas skirti lėšas projektui įgyvendinti. Jei su projekto paraiška nepateikiamas savivaldybės tarybos sprendimas skirti lėšas projektui įgyvendinti, jis turi būti pateiktas su pirmu mokėjimo prašymu, tačiau tinkamumo vertinimo metu turi pateikti savivaldybės rašytinį įsipareigojimą apie ketinimus skirti finansavimą projektui;

80.4. pareiškėjo iš projekte numatytos vykdyti veiklos gautinos lėšos. Jeigu pareiškėjas prie projekto įgyvendinimo prisideda iš projekte numatytos vykdyti veiklos gautinomis lėšomis, šis nuosavas indėlis turi būti pagrįstas verslo plano, finansinių ataskaitų duomenimis ir nurodytas projekto paraiškoje;

80.5. gautinos paramos lėšos, kai projektas įgyvendinamas ne vienu etapu. Jeigu pareiškėjas nurodo, kad dalį projekto finansuos gautinomis paramos lėšomis, projekto paraiškoje ir verslo plane turi būti aiškiai nurodyta, kad projektas įgyvendinamas ne vienu etapu, ir atitinkamai pagrįsta, kuriame etape planuojama panaudoti gautas paramos lėšas.

81. Įgyvendinant projektą galima pasirinkti vienos rūšies tinkamą projekto finansavimo šaltinį (pvz., piniginėmis lėšomis) arba derinti kelis tinkamus projekto finansavimo šaltinius.

IV SKYRIUS

STRATEGIJOS PARAIŠKOS, PROJEKTŲ PILDYMAS, TEIKIMAS IR REGISTRAVIMAS

Projektų teikimas. Agentūros metodinė pagalba VVG ir informacijos teikimas projektų paraiškų vertinimo metu

82. Projektas yra sudėtinė Strategijos dalis. Projektas turi būti parengtas pagal Agentūros parengtą ir patvirtintą pavyzdinę sumanių kaimų projekto vykdytojo paraišką, teikiamą pagal Strategiją.

83. Visi projekto lapai ir priedai turi būti patvirtinti projekto vykdytojo, jo vadovo arba įgalioto asmens kvalifikuotu elektroniniu parašu.

84. Strategijos vykdytojos ir (arba) Strategijos vykdytojos partnerės darbuotojai turi konsultuoti savo teritorijos projektų vykdytojus bendraisiais ir techniniais projektų klausimais. Bendraisiais ir techniniais klausimais laikomi klausimai, susiję su projekto pildymo dalimi, išskyrus dalį, skirtą projekto idėjai aprašyti, ir projekto priedą – verslo planą (jeigu toks pateikiamas).

85. Projektus iki VVG ir VVG partnerės (kai taikoma) nustatyto termino renka VVG ir VVG partnerė nustatytais būdais ir adresais.

86. Projektų vykdytojai parengtas projektų paraiškas, lydimuosius dokumentus teikia VVG ir (arba) (kai taikoma) VVG partneriui. Jeigu tinkamas projekto vykdytojas yra juridinis asmuo, projekto paraišką ir jos lydimuosius dokumentus kvalifikuotu elektroniniu parašu turi pasirašyti ir ją pateikti projekto paraišką ir jos lydimuosius dokumentus teikiančio juridinio asmens vadovas arba tinkamai įgaliotas asmuo (juridinio asmens įgaliojimas laikomas tinkamu, jeigu jis pasirašytas juridinio asmens vadovo kvalifikuotu elektroniniu parašu). Jeigu tinkamas projekto vykdytojas yra fizinis asmuo, projekto paraišką ir jos lydimuosius dokumentus kvalifikuotu elektroniniu parašu turi pasirašyti ir pateikti pats arba projekto paraišką ir jos lydimuosius dokumentus pasirašyti ir pateikti tinkamai įgaliotas kitas asmuo. Įgaliotas asmuo kartu pateikia notaro patvirtintą įgaliojimą arba naudojantis www.igaliojimai.lt pasirašytą įgaliojimą. Tinkamai užpildyta ir kvalifikuotu elektroniniu parašu pasirašyta projekto paraiška ir verslo planas (kai taikoma) pateikiami *Excel* formatu. Projekto paraiška ir verslo planas (kai taikoma), konvertuoti į kitus formatus, nepriimami.

87. Projektų paraiškų priėmimo ir atrankos tvarką nustato VVG ir VVG partnerė (kai taikoma) savarankiškai. Atrankos principai nurodomi Strategijoje.

88. Projektų vykdytojų ir projektų išankstinį tinkamumo vertinimą VVG ir (kai taikoma) VVG partnerė atlieka iki Strategijos paraiškos pateikimo Agentūrai.

89. Agentūra išankstinio projektų vertinimo metu teikia šią metodinę pagalbą VVG ir VVG partneriui (kai taikoma):

89.1. kiekvienai Strategijos vykdytojai paskiria koordinuojantį darbuotoją, atsakingą už nuolatinės metodinės pagalbos teikimą išankstinio projektų vertinimo metu;

89.2. dalijasi gerąja projektų vertinimo patirtimi, susijusia su projektų atrankos vertinimu;

89.3. teikia informaciją, esančią viešuosiuose registruose, prie kurios turi prieigą ir kuri reikalinga projekto atrankai įvertinti. Šią informaciją Agentūra Strategijos vykdytojai pateikia per 5 darbo dienas nuo prašymo gavimo.

Strategijos paraiškos pildymas, teikimas ir registravimas

90. Strategija turi būti parengta kaip nurodyta Taisyklių 27 punkte. VVG ir VVG partnerė (kai taikoma) pagal projektų vykdytojų pateiktus projektus parengia Strategiją, sukomplektuoja projektų vykdytojų pateiktus projektus ir teikia juos Agentūrai.

91. VVG partnerė paramos paraišką Strategijai administruoti rengia kaip nurodyta Taisyklių 41 punkte ir užpildo savo dalies išlaidų poreikį išlaidų poreikio plane.

92. Strategija su kitais reikalaujama priedais Agentūrai teikiama pasirašyta kvalifikuotu elektroniniu parašu, siunčiant el. paštu dokumentai@nma.lt arba naudojantis ŽŪMIS pranešimų siuntimo funkcionalumu (ŽŪMIS meniu punktas „Pranešimai“). Kitu būdu paraiškos, Strategija su integruotais projektų vykdytojų projektais ir kiti reikalaujami dokumentai nepriimami. Strategija ir prašomi dokumentai turi būti pateikti ne vėliau kaip iki kvietimo teikti Strategijas paskutinės dienos 24 valandos.

93. Strategija ir jos priedai pildomi, teikiami, registruojami Administravimo taisyklėse nustatyta tvarka.

94. VVG per visą SP įgyvendinimo laikotarpį gali pateikti bei vykdyti tik vieną Strategiją ir dalyvauti vienoje Strategijoje kaip Strategijos vykdytojos partnerė.

95. Kai VVG dalyvauja Strategijoje kaip partnerė, ji vienu metu gali dalyvauti tik vienoje Strategijoje.

V SKYRIUS

STRATEGIJOS IR PROJEKTŲ PARAIŠKŲ VERTINIMAS

96. Šis Taisyklių skyrius nustato užregistruotų Strategijų ir projektų paraiškų vertinimo sistemą, vertinimo principus, etapus ir turinį, pareiškėjų, projektų vykdytojų ir Agentūros teises bei pareigas Strategijų ir projektų vertinimo metu.

Strategijos ir projektų paraiškų vertinimo etapai

97. Strategijos ir projektų paraiškų kompleksinį vertinimą atlieka Agentūra Administravimo taisyklėse nustatyta tvarka.

98. Strategijos ir projektų vertinimo metu Strategijos vykdytoja gali vieną kartą pakeisti vieną ar kelis projektus, kurių bendra prašoma paramos suma neviršija 40 proc., visos Strategijos prašomos paramos sumos, jeigu projektas (-ai) Agentūros yra įvertinamas (-i) kaip netinkamas (-i) paramai gauti arba projekto (-ų) vykdytojas (-ai) Agentūrai raštu pranešė apie pateiktos ir užregistruotos projekto paraiškos atšaukimą, arba projekto vykdytojas mirė, buvo paskelbtas mirusiu, pripažintas neveiksniu ar ribotai veiksniu arba nežinia kur esančiu po paramos paraiškos pateikimo kaip nurodyta Administravimo taisyklių 85 punkte;

99. Projekto (-ų) pakeitimo atveju, nurodytu Taisyklių 98 punkte, Strategijos vykdytoja arba Strategijos vykdytojos partnerė turi įrodyti, kad projektas atitiks tinkamumo sąlygas ir reikalavimus, o pakeitimas neturės neigiamos įtakos Strategijos tikslams, rodikliams ir rezultatams.

100. Strategijos vykdytoja, atsižvelgdama į Agentūros priimtą sprendimą dėl projekto vykdytojo keitimo, turi per 10 darbo dienų patikslinti Strategijos paraišką ir pateikti naujo projekto vykdytojo paraišką, kaip nurodyta Taisyklių 82 punkte.

101. Agentūra, vadovaudamasi Taisyklių nuostatomis, per 20 darbo dienų turi įvertinti projekto vykdytojo atitiktį tinkamumo sąlygoms ir reikalavimams, taip pat projekto vykdytojo pakeitimo, įtraukimo įtaką Strategijai ir projektui (tikslams, rodikliams, rezultatams ir kt.), jo prisidėjimą prie Strategijos ir projekto (projekto vykdytojo finansinis ir veiklos įnašai).

102. Neatitikus bent vienos iš Taisyklių 98–101 punkte įvardytų sąlygų, Strategija įvertinama kaip netinkama paramai gauti, o kiti projektų vykdytojų projektai nevertinami.

103. Rekomendacijoms dėl įvertintų Strategijos ir projektų paramos paraiškų priimti Administravimo taisyklėse nustatyta tvarka sudaromas projektų atrankos komitetas.

VI SKYRIUS

STRATEGIJOS TVIRTINIMAS, SUTARTIES SUDARYMAS IR KEITIMAS

104. Strategijos ir projektų paraiškų tvirtinimas vykdomas Administravimo taisyklėse nustatyta tvarka.

105. Sprendimas dėl paramos skyrimo arba neskystimo įforminamas ir apie jį Strategijos vykdytoja ir Strategijos vykdytojo partnerė (kai taikoma) ir projektų vykdytojai informuojami Administravimo taisyklėse nustatyta tvarka. Agentūrai priėmus sprendimą skirti paramą, Strategijos vykdytoja ir Strategijos vykdytojos partnerė (kai taikoma) tampa Strategijos paramos gavėja, projektų vykdytojai tampa projektų paramos gavėjai.

106. Agentūra rengia paramos sutartis ir jas pasirašo su Strategijos vykdytoja ir Strategijos vykdytojos partnere ir su kiekvienu projekto vykdytoju atskirai, nurodydama, kad kiekvienas projekto vykdytojas Strategijoje investicijas įgyvendina savarankiškai ir kiekvienas iš jų yra atsakingas už savo veiklos (-ų) įgyvendinimą Strategijoje.

107. Paramos sutartys sudaromos ir keičiamos vadovaujantis Administravimo taisyklių nuostatomis. Sutarties keitimai, susiję su Strategijos ir projektų idėja, tikslais, tinkamumo sąlygomis, atrankos kriterijais ir išipareigojimais, nustatytais Strategijoje, projekte, Administravimo taisyklėse ir Taisyklėse, nėra leidžiami.

108. Strategijos vykdytoja ir (arba) Strategijos vykdytojos partnerė apie Strategijos keitimus informuoja projektų vykdytojus, kuriems keitimas turi įtakos įgyvendinant savo veiklas Strategijoje.

109. Strategijos vykdytojos partnerė (VVG) negali būti keičiama viso Strategijos įgyvendinimo ir kontrolės laikotarpiu.

110. Projektų vykdytojų keitimas projekto įgyvendinimo ir (ar) projekto kontrolės laikotarpiu galimas tik tais atvejais, kai atsiranda nenumatytos aplinkybės, dėl kurių kyla grėsmė nepasiekti Strategijoje ir (ar) projekte numatytų tikslų ir rezultatų, neįgyvendinti Strategijos ir (ar) projekto ir gaunamas motyvuotas Strategijos vykdytojos ir (arba) Strategijos vykdytojos partnerės prašymas (kuriame pateikiamas paaiškinimas, kodėl projekto vykdytojo pokyčiai Strategijoje ir (ar) projekte būtini). Agentūra, vadovaudamasi Taisyklių nuostatomis, turi įvertinti projekto vykdytojo atitiktį tinkamumo sąlygoms ir reikalavimams, taip pat projekto vykdytojo pakeitimo, įtraukimo įtaką Strategijai ir projektui (tikslams, rezultatams), jo prisidėjimą prie Strategijos ir vykdomo projekto (projekto vykdytojo finansinis ir veiklos įnašai). Atsižvelgiant į Agentūros priimtą sprendimą dėl projekto vykdytojo keitimo, gali būti atliekamas Strategijos ir paramos sutarties keitimas. Projekto vykdytojo pakeitimui nustatomas 3 mėnesių terminas nuo fakto, kai Strategijos vykdytoja ir (arba) Strategijos vykdytojos partnerė ir (arba) projekto vykdytojas pranešė apie pasitraukimą iš projekto. 3 mėnesių laikotarpis gali būti pratęstas, jeigu Strategijos vykdytoja ir (arba) Strategijos vykdytojos partnerė įrodo, kad naujas projekto vykdytojas yra atrinktas, ir pagrindžia, kad trūksta dokumentų ir laiko jiems sukomplektuoti. Agentūros pritarimas galimas tik tuomet, kai įsitikinama, kad naujasis projekto vykdytojas atitinka tinkamumo sąlygas, kurios buvo taikytos ankstesniajam projekto vykdytojui, ir pakeitus projekto vykdytoją projektas bus iki galo įgyvendintas, ir bus galima projekto kontrolė projekto kontrolės laikotarpiu.

111. Patvirtinto projekto vykdytojo partnerio keitimas nauju projekto vykdytojo partneriu galimas tik išimtiniais atvejais, kai yra gaunamas motyvuotas projekto vykdytojo prašymas (kuriame pateikiamas paaiškinimas, kodėl projekto vykdytojo partnerio pokyčiai Strategijoje ir (ar) projekte būtini), taip pat jungtinės veiklos sutarties pakeitimo projektas keisti projekto vykdytojo partnerį ar įtraukti naują projekto vykdytojo partnerį. Agentūra, vadovaudamasi Taisyklių nuostatomis, turi įvertinti projekto vykdytojo partnerio atitiktį tinkamumo sąlygoms ir reikalavimams, taip pat projekto vykdytojo partnerio pakeitimo, įtraukimo įtaką Strategijai ir projektui (tikslams, rezultatams), jo prisidėjimą prie vykdomo projekto (projekto vykdytojo partnerio finansinis ir veiklos įnašai). Atsižvelgiant į Agentūros priimtą sprendimą dėl projekto vykdytojo partnerio keitimo, gali būti atliekamas paramos sutarties ir jungtinės veiklos sutarties keitimas. Projekto vykdytojo partnerio pakeitimui nustatomas 3 mėnesių terminas nuo fakto, kai projekto vykdytojo partneris pranešė apie pasitraukimą iš projekto. Agentūros pritarimas galimas tik tuomet, kai įsitikinama, kad naujasis projekto vykdytojo partneris atitinka tinkamumo sąlygas, kurios buvo taikytos ankstesniajam projekto vykdytojo partneriui, ir pakeitus projekto vykdytojo partnerį projektas bus iki galo įgyvendintas, ir bus galima projekto kontrolė projekto kontrolės laikotarpiu.

VII SKYRIUS

PIRKIMO PROCEDŪROS, TAIKOMOS STRATEGIJOS VYKDYTOJAI IR PROJEKTŲ VYKDYTOJUI

112. Strategijos vykdytoja, Strategijos vykdytojos partnerė (kai taikoma) ir projektų vykdytojai prekių, paslaugų ar darbų, susijusių su Strategijos ir projektų įgyvendinimu, pirkimus (toliau – viešieji pirkimai) atlieka vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymu (toliau – Viešųjų pirkimų įstatymas) ir Administravimo taisyklėse nustatyta tvarka.

113. Strategijos vykdytoja, Strategijos vykdytojos partnerė (kai taikoma) ir projektų vykdytojai Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nustatytais atvejais, sąlygomis ir tvarka viešuosius pirkimus turi atlikti elektroniniu būdu, naudodamiesi CVP IS (internetu tinklalapis www.eviesiejiipirkimai.lt) arba centrinės perkančiosios organizacijos CPO (internetu tinklalapis www.cpo.lt) elektroninėmis priemonėmis. Esant poreikiui VVG Agentūrai turi sudaryti galimybę prisijungti prie CVP IS ir peržiūrėti pirkimo informaciją.

114. Pirkimų, atliekamų vadovaujantis Viešųjų pirkimų įstatymu, tinkamumo vertinimas atliekamas dviem būdais (taikoma projektų vykdytojams):

114.1. išankstinis planuojamų viešųjų pirkimų dokumentų vertinimas. Išankstinio viešųjų pirkimų vertinimo tikslas – galimų pažeidimų ir klaidų parengtuose viešojo pirkimo dokumentuose prevencija. Šį vertinimą atlieka Agentūros darbuotojai iki pirkimų vykdymo pradžios. Išankstinis viešųjų pirkimų vertinimas turi būti atliekamas (išskyrus bendrąsias projektų išlaidas ir pirkimus, atliekamus naudojantis CPO elektroninėmis priemonėmis – jiems išankstinis pirkimų vertinimas netaikomas), kai projekto vykdytojas numato organizuoti viešuosius pirkimus, kurių numatoma vertė viršija 30 000 (trisdešimt tūkstančių) Eur (be PVM), tokiu atveju vykdytojas turi iki viešųjų pirkimų pradžios pateikti Agentūrai ir suderinti su ja šią informaciją:

114.1.1. pasirinktą viešojo pirkimo procedūrą ir motyvus dėl tokios procedūros pasirinkimo;

114.1.2. viešojo pirkimo skelbimo turinį (kai taikoma) ir pirkimo dokumentus;

114.2. įvykdytų viešųjų pirkimų vertinimas. Įvykdytų viešųjų pirkimų vertinimą atlieka Agentūra.

115. Pirkimų, atliekamų pagal Projekto vykdytojo, pretenduojančio gauti paramą iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai, prekių, paslaugų ar darbų pirkimo taisyklės, patvirtintas Lietuvos žemės ūkio ministro 2023 m. rugsėjo 29 d. įsakymu Nr. 3D-637 „Dėl Projekto vykdytojo, pretenduojančio gauti paramą iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai, prekių, paslaugų ar darbų pirkimo taisyklių patvirtinimo“, vertinimą atlieka Agentūra.

VIII SKYRIUS

MOKĖJIMO PRAŠYMŲ TEIKIMAS, ADMINISTRAVIMAS IR PARAMOS IŠMOKĖJIMO TVARKA

116. Mokėjimo prašymai teikiami Strategijos vykdytojos, Strategijos vykdytojos partnerės (kai taikoma) ir projektų vykdytojų ir administruojami Administravimo taisyklių nustatyta tvarka.

117. Agentūra konsultuoja Strategijos vykdytoją, Strategijos vykdytojos partnerę (kai taikoma) ir projektų vykdytojus mokėjimo prašymų rengimo klausimais.

118. Mokėjimo prašymo ir galutinio mokėjimo prašymo formas rengia ir skelbia tinklalapyje www.nma.lt Agentūra.

119. Paramos Strategijos administravimui ir projektams įgyvendinti lėšos išmokamos šiais būdais (toliau – paramos lėšų išmokėjimo būdai):

119.1. išlaidų kompensavimo;

119.2. išlaidų kompensavimo su avanso mokėjimu, kai avansas nėra EK tinkamos deklaruoti išlaidos;

119.3. sąskaitų apmokėjimo.

120. Paramos lėšų išmokėjimo būdai ir jų taikymo tvarka nustatyta Administravimo taisyklėse.

121. Po Strategijos patvirtinimo projekto vykdytojas pateikia Agentūrai avanso mokėjimo prašymą. Avanso dydis projekto vykdytojui gali siekti iki 40 proc. paramos sumos.

122. Paramos išmokėjimui papildomai taikomos Strategijos vykdytojai ir Strategijos vykdytojos partneriui (kai taikoma) šios sąlygos:

122.1. fiksuotoji norma, neviršijant 12 proc. tinkamų finansuoti Strategijos išlaidų, taikoma vadovaujantis Taisyklių 1 priede patvirtintu Aprašu;

122.2. Strategijos įgyvendinimo metu išlaidoms, apmokamoms taikant fiksuotąją normą, pagrįsti išlaidų patyrimo ir apmokėjimo dokumentai neteikiami, išskyrus atvejus, numatytus Aprašo 15 punkte. Agentūra, kilus įtarimų ir (arba) gavus skundą, kad Strategijos vykdytoja ir (arba) Strategijos vykdytojos partnerė neskaidriai naudoja Strategijos administravimui skirtas lėšas, turi teisę atlikti patikrą vietoje, kurios metu patikrinami su mokėjimo prašymu (-ais) susiję išlaidų patyrimo ir apmokėjimo dokumentai;

122.3. kai Strategijos administravimui išlaidos apmokamos išlaidų kompensavimo su avanso mokėjimu būdu, po Strategijos patvirtinimo Strategijos vykdytoja ir Strategijos vykdytojos partnerė (kai taikoma) pateikia Agentūrai avanso mokėjimo prašymą. Avanso dydis gali siekti iki 40 proc. paramos Strategijos administravimui numatytos sumos ir Strategijos vykdytojos ir Strategijos vykdytojos partnerės (kai taikoma) išlaidų poreikio plane pagrįsto savo dalies išlaidų poreikio;

122.4. gavusi avansą, Strategijos vykdytoja, Strategijos vykdytojos partnerė pradeda įgyvendinti Strategiją ir pirmąjį mokėjimo prašymą teikia Agentūrai ne vėliau kaip po 6 mėnesių nuo avanso gavimo dienos;

122.5. mokėjimo prašymai teikiami 1 kartą per metus iki kiekvienų metų spalio 15 d., išskyrus galutinį mokėjimo prašymą;

122.6. galutinis mokėjimo prašymas, kurio sudėtinė dalis yra galutinė Strategijos įgyvendinimo ataskaita, teikiamas įgyvendinus Strategiją, bet ne vėliau kaip iki 2029 m. rugsėjo 30 d.;

122.7. Strategijos vykdytojos, Strategijos vykdytojos partnerės (-ių) pirmajame ir kituose mokėjimo prašymuose deklaruojamos administravimo išlaidų sumos, išmokamos proporcingai projektų vykdytojų, tenkančių kiekvienai VVG, iki Strategijos vykdytojo, Strategijos vykdytojos partnerės (-ių) mokėjimo prašymo teikimo Agentūrai datos, patirtų ir apmokėtų išlaidų sumoms (proc.).

IX SKYRIUS

STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO VIEŠINIMAS

123. Projektų vykdytojai privalo viešinti savo projektų įgyvendinimą. Strategijos vykdytoja ir Strategijos vykdytojos partnerė (kai taikoma) privalo viešinti Strategijos įgyvendinimą ir aktyvinti savo atstovaujamos teritorijos gyventojus dalyvauti įgyvendinant Strategiją. Strategijos ir projektų įgyvendinimo viešinimą Strategijos vykdytoja, Strategijos vykdytojos partnerė (kai taikoma) ir projektų vykdytojai turi vykdyti pagal Suteiktos paramos iš EŽŪFKP lėšų pagal Viešinimo taisykles.

X SKYRIUS

STRATEGIJOS IR PROJEKTŲ ĮGYVENDINIMO PRIEŽIŪRA

124. Strategijos ir projektų įgyvendinimo priežiūrą vykdo Agentūra vadovaudamasi Administravimo taisyklių nuostatomis.

125. Jeigu Strategijos ir projektų patikros metu nustatoma pažeidimų, Agentūra priima sprendimus, vadovaudamasi Sankcijų už teisės aktų nuostatų pažeidimus įgyvendinant Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginio plano intervencines priemones taikymo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2023 m. vasario 14 d įsakymu Nr. 3D-80 „Dėl Sankcijų už teisės aktų nuostatų pažeidimus įgyvendinant Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginio plano intervencines priemones taikymo metodikos patvirtinimo“ (toliau – Sankcijų metodika).

XI SKYRIUS

PATIKROS VIETOJE

126. Patikros vietoje atliekamos Administravimo taisyklėse nustatyta tvarka.

127. Pagal Priemonę finansuojamų Strategijos administravimo išlaidų patikrinimai neatliekami, išskyrus atvejus, numatytus Aprašo 15 punkte, ir (arba) kilus įtarimų ir (arba) gavus skundą, kad Strategijos vykdytoja ir Strategijos vykdytojos partnerė (kai taikoma) neskaidriai naudoja Strategijos administravimui skirtas lėšas ir (arba) Strategijos vykdytojos ir Strategijos vykdytojos partnerės (kai taikoma) veiksmais arba neveikimu galimai pažeidžiami teisės aktai, reglamentuojantys ES paramos panaudojimo tvarką, arba pažeidžiami kitų asmenų teisėti interesai, susiję su Priemonės įgyvendinimu. Tokiais atvejais atliekamos užsakomosios Strategijos vykdytojos ir Strategijos vykdytojos partnerės (kai taikoma) patikros vietoje, kurių metu tikrinami visi su Strategijos administravimu susiję dokumentai. Išlaidas pagrindžiančius ir kitus su Strategija susijusius dokumentus paramos gavėjas privalo kaupti ir saugoti visą Strategijos įgyvendinimo ir kontrolės laikotarpį.

128. Kilus įtarimų ir (arba) gavus skundą, kad projekto vykdytojas neskaidriai naudoja projektui įgyvendinti skirtas lėšas ir (arba) jo veiksmais arba neveikimu galimai pažeidžiami teisės aktai, reglamentuojantys ES paramos panaudojimo tvarką, arba pažeidžiami kitų asmenų teisėti interesai, susiję su Priemonės įgyvendinimu, atliekamos užsakomosios projektų vykdytojų patikros vietoje, kurių metu tikrinami visi su projektų įgyvendinimu susiję dokumentai.

129. Jeigu Strategijos atrankos ar įgyvendinimo metu kyla klausimų dėl Strategijos vykdytojos ir Strategijos vykdytojos partnerės (kai taikoma) veiklos organizavimo, Strategijos administravimo, gali būti atliekamos suplanuotos Strategijos administravimo patikros vietoje. Agentūra turi teisę paprašyti Strategijos vykdytojos ir Strategijos vykdytojos partnerės (kai taikoma) ir (arba) projekto vykdytojo atsiųsti reikiamą informaciją apie Strategijoje ir (arba) projektuose vykstančius renginius ir (arba) mokymus mobiliąja programėle „NMA agro“ renginių ir (arba) mokymų vykdymo faktams patikrinti. Strategijos vykdytojai ir (arba) Strategijos vykdytojos partneriai (kai taikoma) nepateikus šių įrodymų, Agentūra turi kitais būdais įsitikinti, kad Strategijoje ir (arba) projektuose numatyti renginiai ir (arba) mokymai vyksta.

XII SKYRIUS

SANKCIJOS

130. Strategijos vykdytojai ir (arba) Strategijos vykdytojos partnerei (kai taikoma) ir projektų vykdytojams netinkamai įgyvendinant Strategiją ir (arba) projektus, Administravimo taisyklėse nustatyta tvarka pagal ministro tvirtinamą Sankcijų metodiką gali būti taikomos sankcijos.

131. Gali būti taikomos tokios sankcijos: paramos sumažinimas, paramos teikimo sustabdymas ir (arba) nutraukimas, sutarties nutraukimas ir (arba) reikalavimas grąžinti visą ar dalį sumokėtos paramos; apribojimas teikti paraiškas; kitos poveikio priemonės dėl su gauta arba prašoma parama susijusių įsipareigojimų nevykdymo ir (arba) nustatytų reikalavimų nesilaikymo. Paramos susigrąžinimas vykdomas pagal Grąžintinų lėšų, susidariusių įgyvendinant Europos Sąjungos žemės ūkio ir žuvininkystės fondų priemones, administravimo taisyklės, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2008 m. vasario 13 d. nutarimu Nr. 137 „Dėl Grąžintinų lėšų, susidariusių įgyvendinant Europos Sąjungos žemės ūkio ir žuvininkystės fondų priemones, administravimo taisyklių patvirtinimo“.

132. Detali sankcijų apskaičiavimo ir taikymo tvarka nustatoma vadovaujantis Sankcijų metodika.

133. Nepradėjus įgyvendinti Strategijos:

133.1. projekto (-ų) vykdytojui (-ams) gavus avansą ir per 3 mėnesius nuo paramos sutarties (-čių) pasirašymo dienos nepateikus pirmojo (-ųjų) mokėjimo prašymo (-ų), paramos sutartis (-ys) nutraukiama (-os) ir visa avansu išmokėta parama susigrąžinama;

133.2. Strategijos vykdytojai ir Strategijos vykdytojos partnerei gavus avansą ir per 6 mėnesius nuo paramos sutarties (-čių) pasirašymo dienos nepateikus pirmojo (-ųjų) mokėjimo prašymo (-ų), paramos sutartis (-ys) nutraukiama (-os) ir visa avansu išmokėta parama susigrąžinama.

134. Tuo atveju, jeigu Strategija ir (arba) projektas nepasiekia Strategijoje ir (arba) projekte nustatytų poveikio rodiklių reikšmių, jam taikoma paramos lėšų sumažinimo ir (arba) susigrąžinimo sankcija, kurios dydis apskaičiuojamas mažinant ir (arba) susigrąžinant paramos lėšų dalį, atitinkančią bendrą planuotų ir nepasiektų poveikio rodiklių proc. dydį (galimas iki 30 proc. nukrypimas nuo planuotų rodiklių pasiekimo, jeigu jis yra paaiškinamas ir pagrįstas).

135. Jeigu Agentūra įtaria Strategijos vykdytojos ir (arba) Strategijos vykdytojos partnerės (kai taikoma) ir (arba) projekto vykdytojo pažeidimą, susijusį su Strategijos ir (arba) projekto įgyvendinimu, ji Administravimo taisyklėse nustatyta tvarka inicijuoja Strategijos vykdytojos ir (arba) Strategijos vykdytojos partnerės ir (arba) projekto vykdytojo galimo pažeidimo tyrimą.

136. Jeigu Strategijos vykdytoja ir (arba) Strategijos vykdytojos partnerė įtaria projekto vykdytojo pažeidimą, susijusį su projekto įgyvendinimu, ji apie tai raštu privalo informuoti Agentūrą.

137. Jeigu atlikusi Strategijos vykdytojos ir (arba) Strategijos vykdytojos partnerės ir (arba) projekto vykdytojo galimo pažeidimo tyrimą Agentūra nustato, kad pažeidimas buvo padarytas, taiko sankcijas, nustatytas Sankcijų metodikoje.

XIII SKYRIUS SKUNDŲ NAGRINĖJIMAS

138. Strategijos vykdytoja ir (arba) Strategijos vykdytojos partnerė ir (arba) projekto vykdytojas, nesutikdamas su Agentūros ir (arba) Ministerijos priimtais sprendimais, veikimu arba neveikimu, susijusiais su Strategijos atranka, Strategijos ir (arba) projektų vertinimu ir tvirtinimu arba administravimu, turi teisę Administravimo taisyklėse nustatyta tvarka juos apskųsti.

XIV SKYRIUS INFORMACIJOS TEIKIMAS

139. Informaciją ir paaiškinimus dėl Taisyklių taikymo teikia Ministerija raštu ir el. paštu zum@zum.lt. Klausimo langelyje turi būti pateikiama aiški nuoroda į Taisyklės, klausiančiojo vardas ir pavardė arba atstovaujamo juridinio asmens pavadinimas.

140. Informaciją ir paaiškinimus dėl Strategijos ir arba projekto vertinimo teikia Agentūra el. paštu info@nma.lt. Klausimo langelyje turi būti pateikiama aiški nuoroda į Taisyklės, klausiančiojo vardas ir pavardė arba atstovaujamo juridinio asmens pavadinimas.

141. Ministerijos pateikta informacija ir paaiškinimai, kurie gali būti aktualūs daugeliui VVG, el. paštu išsiunčiami kaimo vietovių VVG tinklui el. paštu, taip pat Agentūrai.

142. Agentūros pateiktą informaciją ir paaiškinimus, kurie gali būti aktualūs daugeliui VVG, Agentūra el. paštu išsiunčia kaimo vietovių VVG tinklui, taip pat Ministerijai.

XV SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

143. Strategijos vykdytoja, Strategijos vykdytojos partnerė (kai taikoma) ir projekto vykdytojas Administravimo taisyklėse nustatyta tvarka privalo saugoti dokumentus, susijusius su Strategijos ir projekto (-ų) atranka ir administravimu.

144. Pasikeitus Taisyklėms, nauji reikalavimai nuo jų įsigaliojimo dienos taikomi vienodai visoms VVG ir projekto vykdytojui, išskyrus atvejus, kai pakeitimo įsakyme numatyta kitaip.

145. Pasikeitus Taisyklėse nurodytiems teisės aktams, tiesiogiai taikomos naujos teisės aktų nuostatos.

FIKSUOTOSIOS NORMOS SUMANIŲJŲ KAIMŲ STRATEGIJŲ ADMINISTRAVIMO IŠLAIDOMS APMOKĖTI NUSTATYMO IR TAIKymo TVARKOS APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIS NUOSTATOS

1. Fiksuotosios normos sumaniųjų kaimų strategijų administravimo išlaidoms apmokėti nustatymo ir taikymo tvarkos aprašas (toliau – Aprašas) parengtas vadovaujantis:

1.1. 2021 m. gruodžio 2 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu ([\(ES\) Nr. 2021/2115](#), kuriuo nustatomos valstybių narių pagal bendrą žemės ūkio politiką rengtinių strateginių planų (BŽŪP strateginių planų), finansuotinių iš Europos žemės ūkio garantijų fondo (EŽŪGF) ir iš Europos žemės ūkio fondo kaimo plėtrai (EŽŪFKP), rėmimo taisyklės ir panaikinami reglamentai ([\(ES\) Nr. 1305/2013](#) ir ([\(ES\) Nr. 1307/2013](#) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2024 m. gegužės 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu ([\(ES\) 2024/1468](#);

1.2. Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginiu planu, patvirtintu Europos Komisijos 2022 m. lapkričio 21 d. sprendimu Nr. C(2022) 8272 (toliau – Strateginis planas);

1.3. Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginio plano administravimo taisyklėmis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro 2023 m. vasario 24 d. įsakymu Nr. 3D-102 „Dėl Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginio plano administravimo taisyklių patvirtinimo“.

2. Aprašas nustato fiksuotosios išlaidų normos, taikomos vystymo, koordinavimo, valdymo, aktyvinimo ir bendradarbiavimo išlaidoms (toliau – administravimo išlaidos) apmokėti, nustatymo ir taikymo tvarką.

3. Aprašu turi vadovautis pareiškėjai, rengdami ir teikdami sumanaus kaimo strategijų (toliau – Strategijos) paraiškas paramai pagal Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 m. strateginio plano priemonę „Sumanieji kaimai“ (toliau – Priemonė) gauti, ir paramos gavėjai, įgyvendindami pagal Priemonę finansuojamas Strategijas, Nacionalinė mokėjimo agentūra prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – Agentūra), atlikdama Strategijų vertinimą, taip pat institucijos, dalyvaujančios pagal Priemonę finansuojamų Strategijų vertinimo, atrankos ir įgyvendinimo priežiūros procesuose.

4. Apraše vartojamos sąvokos:

4.1. **Fiksuotoji norma** – iš anksto nustatyta išlaidų norma (išreiškiama procentais nuo visų tinkamų finansuoti Strategijos išlaidų), taikoma apmokant dalį tinkamų finansuoti Strategijos išlaidų, kai Strategijos vykdytojas ir Strategijos vykdytojos partneris (-iai) neteikia išlaidų pagrindimo ir išlaidų apmokėjimo įrodymo dokumentų.

4.2. **Netiesioginės išlaidos** – išlaidos, kurios nėra skiriamos tiesiogiai Strategijos veikloms įgyvendinti, tačiau yra būtinos ir tiesiogiai susijusios su tiesioginėmis išlaidomis. Netiesioginės išlaidos neturi aiškios sąsajos su Strategijos įgyvendinimo metu planuojamais pasiekti rodikliais. Aprašas ir pagal ją nustatoma fiksuotoji norma taikoma Strategijų netiesioginėms išlaidoms, nurodytoms Aprašo 5.1–5.2 papunkčiuose.

4.3. **Tiesioginės išlaidos** – tiesiogiai Strategijos veikloms įgyvendinti būtinos išlaidos, kai tiesioginį Strategijos veiklą ir jų išlaidų ryšį įmanoma aiškiai parodyti. Aprašas ir pagal jį nustatoma fiksuotoji norma taikoma Strategijų tiesioginėms išlaidoms, nurodytoms Aprašo 5.3–5.4 papunkčiuose.

II SKYRIUS FIKSUOTOSIOS NORMOS NUSTATYMO TVARKA

5. Aprašas ir pagal jį nustatoma fiksuotoji norma taikoma vietos veiklos grupių (toliau – VVG) patiriamoms išlaidoms, susijusioms su pagal Priemonę finansuojamų Strategijų:

5.1. Vystymo veiklomis (pavyzdžiui, bendrosios išlaidos, VVG – Strategijos vykdytojos ir Strategijos partnerės (-ių) VVG (toliau – Strategijos vykdytojos partnerė (-ės), sumanaus kaimo projektų vykdytojų (toliau – projektų vykdytojai) konsultacijų, susijusių su Strategijos ir sumanaus kaimo projektų įgyvendinimu, išlaidos);

5.2. Valdymo ir koordinavimo veiklomis (pavyzdžiui, Strategijos įgyvendinimą koordinuojančių ir paramą administruojančių darbuotojų (projekto vadovo, finansininko, koordinatoriaus / administratoriaus, viešųjų pirkimų specialisto ir pan.) darbo užmokesčio bei su juo susijusių darbdavio įsipareigojimų išlaidos už darbo laiką, dirbtą administruojant Strategiją; su Strategijos administravimu susijusių patalpų komunalinių paslaugų ir priežiūros išlaidos; Strategijos administravimo reikmėmis susijusių prekių įsigijimo išlaidos ir pan. išlaidos);

5.3. Aktyvinimo veiklomis (pavyzdžiui, Strategijos viešinimo ir aktyvinimo renginių organizavimo išlaidos, informavimo spaudoje, per televiziją, radijo kanalais, internete išlaidos, vaizdo, garso medžiagos kūrimo išlaidos);

5.4. Bendradarbiavimo veiklomis (pavyzdžiui, Strategijos vykdytojos ir Strategijos vykdytojos partnerės (-ių) tarpusavio susitikimų ir (arba) susitikimų su potencialiais ir (arba) esamais projektų vykdytojais organizavimo išlaidos).

6. Tinkamomis finansuoti išlaidomis, įskaitant pridėtinės vertės mokestį (PVM), pripažįstamos Strategijų administravimo išlaidos:

6.1. Strategijos vystymo išlaidos:

6.1.1. Bendrosios išlaidos Strategijai parengti, susijusios su atlyginimu konsultantams už konsultacijas, susijusias su Strategijos rengimu, išorės ekspertų konsultavimo paslaugų išlaidos, jeigu jų paslaugos yra susijusios su inovacijų, skaitmeninių ir (arba) informacinių technologijų sprendimais, aplinkosauginiu ir ekonominiu tvarumu, statistinės informacijos įsigijimo išlaidos, jeigu analogiška statistinė informacija nebuvo įsigyta Vietos plėtros strategijoms parengti, taip pat Strategijos viešinimo priemonių (tinkamų finansuoti išlaidų įkainiai pateikiami Viešinimo taisyklėse) įsigijimu, tačiau ne daugiau kaip 10 proc. kitų tinkamų finansuoti Strategijos administravimo išlaidų sumos ir ne daugiau kaip 1 800 Eur (vienas tūkstantis aštuoni šimtai eurų). Bendrosios išlaidos, susijusios su atlyginimu konsultantams, už Strategijos rengimą turi būti pagrįstos, nustatant vienos valandos kainos atitiktį vidutinėms rinkos kainoms ir jų skaičių būtinoms konsultacijoms suteikti (grindžiant valandų skaičių būtina detaliai nurodyti, pagal konsultacijų turinį). Bendrosios išlaidos gali būti patirtos ne anksčiau kaip prieš vienus metus iki Strategijos pateikimo dienos;

6.1.2. Strategijos vykdytojos ir Strategijos vykdytojos partnerės ir (arba) projektų vykdytojų mokymų, konsultacijų organizavimo išlaidos. Mokymų ir (arba) konsultacijų turinys turi būti tiesiogiai susijęs su sumanaus kaimo projektų įgyvendinimu, kurių įgyvendinimui reikia specifinių žinių (tinkamumo sąlygų vykdymu, įsipareigojimų laikymusi, projektų vykdytojų atliekamomis projektų įgyvendinimo funkcijomis). Lektoriumi už atlygį negali būti samdomas Strategijos vykdytojos ir Strategijos vykdytojos partnerės (-ių) darbuotojas ar jų kolegialių valdymo organų nariai, taip pat bet kurios kitos VVG darbuotojas ar VVG kolegialaus valdymo organo narys. Informaciją apie planuojamus mokymus, likus ne mažiau kaip 10 darbo dienų iki planuojamų mokymų pradžios, Strategijos vykdytoja ir (arba) Strategijos vykdytojos partnerė Agentūrai siunčia el. p. LEADERmokymai@nma.lt. Informaciniame rašte turi būti pateikta bent ši informacija: planuojamų mokymų tema, data, vieta, mokymų trukmė valandomis, mokymuose planuojantys dalyvauti asmenys, mokymus teiksiantis mokymų paslaugų teikėjas, lektorių vardai, pavardės, pareigos.

6.2. Strategijos valdymo ir koordinavimo veiklos išlaidos:

6.2.1. Strategijos administravimą atliekančio (-ių) darbuotojo (-ų) darbo užmokestis pagal darbo sutartį, įskaitant visus darbdaviui – VVG ir jo darbuotojui (-ams) Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka privalomus mokėti mokesčius ir kitas privalomas su darbo teisiniais santykiais susijusias išmokas. Darbo užmokestis iš Strategijos administravimo lėšų tam pačiam VVG darbuotojui gali būti mokamas ne daugiau kaip už vieną visą darbo etatą (nepriklausomai nuo darbo

sutarties rūšies). Darbuotojų pareiginė alga (atlyginimas) apskaičiuojama pagal pareiginės algos (atlyginimo) bazinį dydį, nustatytą Lietuvos Respublikos pareiginės algos (atlyginimo) bazinio dydžio nustatymo ir asignavimų darbo užmokesčiui perskaičiavimo įstatyme, padauginus iš darbuotojui nustatyto pareiginės algos koeficiento, kuris Strategijos projekto vadovui negali viršyti 1,5 koeficiento dydžio, Strategijos finansinės apskaitos specialistui, viešųjų ryšių specialistui ir Strategijos administratoriui negali viršyti 1,3 koeficiento dydžio. Tuo atveju, jeigu Strategijos darbuotojas tuo pat metu dirba toje pačioje ar kitoje organizacijoje, jo darbo laikas turi būti aiškiai aptartas ir individualus susitarimas dėl darbuotojo darbo laiko turi būti įformintas Strategijos administravimo vadovo įsakymu, nurodant savaitės dienas (kai taikoma), kuriomis darbuotojas dirbs, valandų skaičių per savaitę ar per mėn. bei funkcijas, kurias darbuotojas atliks (šie dokumentai, nurodant organizacijos, kurioje papildomai dirba darbuotojas, pavadinimą, turi būti pateikti kartu su Sumanaus kaimo strategijos vystymo, koordinavimo, valdymo, aktyvinimo ir bendradarbiavimo išlaidų poreikio planu (toliau – Išlaidų poreikio planas) (Aprašo 1 priedas) arba Agentūrai per 10 darbo dienų nuo naujo darbuotojo įdarbinimo dienos). VVG, neturinti Strategijos finansinės apskaitos specialisto, dirbančio pagal darbo sutartį, gali įsigyti finansinės apskaitos teikimo paslaugas iš paslaugos teikėjo – juridinio asmens, teikiančio jas pagal paslaugų teikimo arba kitas sutartis, arba fizinio asmens, veikiančio pagal verslo liudijimą arba individualios veiklos pažymą ir pasamdyto VVG pagal paslaugų teikimo ar kitas sutartis. Minimalūs reikalavimai darbuotojų atrankai:

6.2.1.1. Strategijos administravimo vadovui – turėti aukštąjį išsilavinimą ir ne mažesnę nei 3 m. darbo patirtį projektų valdymo srityje arba turėti ne mažesnę negu 5 m. darbo patirtį kaimo vietovių vietos plėtros strategijų (toliau – VPS) administravimo ir įgyvendinimo srityje. Strategijos administravimo vadovo pareigų negali eiti asmuo, tuo pat metu esantis VVG kolegialaus valdymo organo nariu;

6.2.1.2. Strategijos finansinės apskaitos specialistui – turėti aukštąjį išsilavinimą ir ne mažesnę nei 2 m. darbo patirtį finansinės apskaitos tvarkymo ir (arba) finansų valdymo srityje arba turėti ne mažesnę negu 5 m. darbo patirtį finansinės apskaitos tvarkymo ir (arba) finansų valdymo srityje (šis reikalavimas taikomas, jeigu Strategijos finansų valdymui pasitelkiamas finansines paslaugas teikiantis juridinis ar fizinis asmuo);

6.2.1.3. Strategijos administratoriui – turėti aukštąjį išsilavinimą arba ne mažesnę negu 2 m. darbo ir (arba) savanoriško darbo patirtį projektų valdymo arba VPS administravimo ir įgyvendinimo srityje;

6.2.1.4. viešųjų ryšių specialistui (Strategijos teritorijos gyventojų aktyvumo skatintojui) – turėti aukštąjį išsilavinimą, taip pat turėti žinių sumaniųjų kaimų ir (arba) LEADER metodo įgyvendinimo ir kitose kaimo plėtros politikos srityse arba turėti ne mažesnę negu 1 m. darbo patirtį VPS administravimo ir įgyvendinimo srityje;

6.2.2. komandiruočių Lietuvos Respublikoje išlaidos turi būti tiesiogiai susijusios su Priemonės įgyvendinimu, Strategijos įgyvendinimu, ES ir nacionalinių tikslų įgyvendinimu ir negali viršyti įkainių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. balandžio 29 d. nutarimu Nr. 526 „Dėl dienpinigių ir kitų komandiruočių išlaidų apmokėjimo“. Komandiruojami (atstovauti) gali būti tik darbuotojai, tiesiogiai dirbantys Strategijos projekte;

6.2.3. kanceliarinių prekių ir popieriaus įsigijimo (raštinės reikmenys);

6.2.4. ryšio paslaugų įsigijimo, kai yra sudaryta atskira Strategijai įgyvendinti ryšio paslaugų sutartis;

6.2.5. viešųjų paslaugų teikėjų paslaugos (banko mokesčiai, draudimo įmokų mokesčiai, VĮ Registrų centro Juridinių asmenų registro ir Nekilnojamojo turto kadastro ir registro viešosios paslaugos, VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centro viešosios paslaugos, nepriklausomų audito įmonių, kitų valstybės institucijų, valstybės įmonių viešosios paslaugos, dokumentų vertimų paslaugos);

6.3. Strategijos teritorijos gyventojų aktyvinimo išlaidos:

6.3.1. viešinimo ir aktyvinimo renginiai. Atlyginimas renginio vedėjui yra tinkamos finansuoti išlaidos, jeigu organizuojamas renginys – konferencija. Renginio vedėju negali būti samdomas Strategijos administravimo darbuotojas ar kolegialaus valdymo organo narys, taip pat bet kurios kitos

VVG darbuotojas ar kolegialaus valdymo organo narys. Informaciją apie planuojamą renginį, likus ne mažiau kaip 10 darbo dienų iki planuojamo renginio pradžios, VVG Agentūrai siunčia el. p. LEADERmokymai@nma.lt. Informaciniame rašte turi būti pateikta bent ši informacija: planuojamo renginio tema, data, vieta, darbotvarkė, trukmė valandomis;

6.3.2. mobiliosios įrangos, reikalingos viešinimo ir aktyvinimo renginiams, įsigijimas (pvz., reprezentacinės palapinės (kai jos nebuvo finansuojamos VPS lėšomis), informaciniai standai ir pan.);

6.3.3. informavimas spaudoje, per televiziją, radijo kanalais;

6.3.4. vaizdo, garso medžiaga, elektroniniai leidiniai;

6.3.5. plakatai, aiškinamieji standai, informacinės lentos, kitos išorinės ženklinimo priemonės (tinkamų finansuoti išlaidų įkainiai pateikiami Viešinimo taisyklėse);

6.4. Strategijos dalyvių bendradarbiavimo išlaidos – Strategijos vykdytojos, Strategijos vykdytojos partnerės (-ių) ir projekto (-ų) vykdytojo (-ų) susitikimų (patalpų nuoma, kelionės išlaidos Lietuvos Respublikos teritorijoje (kuro pirkimo ir (ar) visuomeninio transporto išlaidos), kanceliarinės išlaidos, maitinimas), kurios gali sudaryti iki 5 proc. kitų tinkamų finansuoti Strategijos išlaidų be PVM) organizavimo išlaidos. Informaciją apie planuojamą susitikimą likus ne mažiau kaip 10 darbo dienų iki planuojamo renginio pradžios Strategijos vykdytoja ir (arba) Strategijos vykdytojos partnerė Agentūrai siunčia el. p. LEADERmokymai@nma.lt. Informaciniame rašte turi būti pateikta bent ši informacija: planuojamo susitikimo tema, data, vieta, darbotvarkė, trukmė valandomis.

7. Vadovaujantis Reglamento [\(ES\) Nr. 2021/2115](#) 83 str. 2 dalies b punktu, pagal Priemonę finansuojamų Strategijų administravimo išlaidoms taikoma fiksuotoji norma nustatoma individualiai kiekvienai Strategijai taikant biudžeto projekto metodą, t. y. vertinimo metu pagal Išlaidų poreikio plane Strategijos vykdytojos ir Strategijos vykdytojos partnerio (kai taikoma) pateiktą informaciją apie planuojamas patirti 5.1–5.4 papunkčiuose nurodytas išlaidas, kurios būtinos pagal Priemonę finansuojamai Strategijai įgyvendinti, ir jų pagrindimo dokumentus (Aprašo 2 priedas). Jeigu tik dalis numatytų tam tikros rūšies netiesioginių išlaidų yra susijusios su Strategijos administravimu, tuomet šios rūšies išlaidų paramos lėšomis tinkama finansuoti dalis turi būti apskaičiuota *pro rata* principu. Įrodyti, kokia tam tikros rūšies išlaidų dalis yra susijusi su Strategijos administravimu, turi pareiškėjas, pateikdamas *pro rata* principu nustatytų išlaidų dydžių skaičiavimus ir pagrindžiančius dokumentus, o Agentūra Strategijos paraiškos vertinimo metu turi patikrinti skaičiavimų teisingumą ir pagrįstumą.

8. Pagal Priemonę finansuojamų Strategijų administravimo išlaidų apmokėjimui taikoma fiksuotoji norma apskaičiuojama kaip procentas nuo visų tinkamų finansuoti Strategijos išlaidų, kurioms netaikomas supaprastintas išlaidų apmokėjimo būdas. Ši norma negali būti didesnė kaip 12 proc. tinkamų finansuoti Strategijos išlaidų, kurioms netaikomas supaprastintas išlaidų apmokėjimo būdas.

9. Paraiškos vertinimo metu nustatyta Strategijos administravimo išlaidų apmokėjimui taikoma fiksuotoji norma ir didžiausia galima pagal šią fiksuotąją normą apmokamų išlaidų suma įrašoma į paramos sutartį ir taikoma Strategijos įgyvendinimo metu deklaruojant 5.1–5.4 papunkčiuose nurodytas išlaidas.

10. Tais atvejais, kai pagal Priemonę finansuojamą Strategiją įgyvendina daugiau nei viena VVG, t. y. Strategijos vykdytoja kartu su Strategijos vykdytojos partnere (-ėmis), išlaidų suma, nustatyta taikant fiksuotąją normą, dalijama proporcingai, pagal investicijų dydį, tenkantį konkrečios VVG teritorijai, įskaitant veiklų apimtį, ir yra įvardijama jungtinės veiklos sutartyje.

11. Paramos sutartyje nustatyta fiksuotoji norma Strategijos įgyvendinimo metu negali būti keičiama, išskyrus atvejus, kai Strategijai skiriamos papildomos finansinės paramos lėšos arba kai Strategijos įgyvendinimo metu nepasiekiami Aprašo 5.3–5.4 papunkčiuose nurodytų veiklų rodikliai ar jų dalis. Tokiu atveju Agentūra iš naujo įvertina ir nustato Strategijos administravimo išlaidų apmokėjimui taikomą fiksuotąją normą.

III SKYRIUS

FIKSUOTOSIOS NORMOS TAIKymo TVARKA

12. Pagal Priemonę finansuojamos Strategijos administravimo išlaidos, apmokamos taikant fiksuotąją normą, deklaruojamos su kiekvienu mokėjimo prašymu. Strategijos vykdytojos, Strategijos vykdytojo partnerio pirmajame ir kituose mokėjimo prašymuose deklaruojamos administravimo išlaidų sumos, išmokamos proporcingai projektų vykdytojų, tenkančių kiekvienai VVG, iki Strategijos vykdytojo, Strategijos vykdytojo partnerio mokėjimo prašymo teikimo Agentūrai datos, patirtų ir apmokėtų išlaidų sumoms (proc.).

13. Tinkamų finansuoti Strategijų administravimo išlaidų suma apskaičiuojama pripažintą tinkamų finansuoti išlaidų, kurioms netaikomas supaprastintas išlaidų apmokėjimo būdas, sumą padauginus iš paramos sutartyje nurodytos fiksuotosios normos.

14. Strategijos įgyvendinimo metu išlaidoms, apmokamoms taikant fiksuotąją normą, pagrįsti išlaidų patyrimo ir apmokėjimo dokumentai (Aprašo 2 priedas) neteikiami, išskyrus Aprašo 15 punkte nurodytą atvejį, kai šių dokumentų reikia įrodyti, kad pasiektas kiekybinis rezultatas.

15. Deklaruojant Aprašo 5.3–5.4 papunkčiuose nurodytas išlaidas, Agentūrai pateikiamas rezultato pasiekimą patvirtinantis dokumentas (pavyzdžiui, įvykusio renginio programa, kurioje nurodyta renginio data ir vieta, dienotvarkė, renginio nuotrauka, kurioje užfiksuoti renginio dalyviai, ir renginio dalyvių sąrašas, nurodant dalyvio vardą, pavardę, kontaktinę informaciją, su dalyvių parašais). Strategijos vykdytojas ir (arba) Strategijos vykdytojos partnerė (-ės) turi iš anksto (ne mažiau kaip prieš 10 darbo dienų) informuoti Agentūrą apie planuojamą organizuoti renginį, susijusį su Aprašo 5.3–5.4 papunkčiuose nurodytų išlaidų patyrimu, kad Agentūros atsakingi pareigūnai prireikus turėtų galimybę vykti į vietą ir įsitikinti išlaidų patyrimu ir rezultato pasiekimu.

16. Pagal Priemonę finansuojamų Strategijos administravimo išlaidų patikrinimai vietoje neatliekami, išskyrus Aprašo 15 punkte nurodytą atvejį arba esant įtarimui, kad Strategijos vykdytojo ir (arba) Strategijos partnerio teikiama informacija yra netiksli, neišsami arba klaidinanti.

17. Jei Strategijos vykdytojo ir (arba) Strategijos vykdytojos partnerės (-ių) faktiškai patirtos pagal Priemonę finansuojamos Strategijos administravimo išlaidos yra didesnės nei apmokėtos taikant fiksuotąją normą, išlaidų skirtumas apmokamas iš Strategijos vykdytojo ir (arba) Strategijos vykdytojos partnerės (-ių) nuosavų lėšų.

18. Tais atvejais, kai Agentūra nustato netinkamas finansuoti Strategijos išlaidas, kurioms netaikomas supaprastintas išlaidų apmokėjimo būdas, nuo jų pagal fiksuotąją normą apskaičiuotos Aprašo 5.1–5.4 papunkčiuose nurodytos išlaidos taip pat pripažįstamos netinkamomis finansuoti.

19. Pagal Aprašo 11 punkto nuostatas Agentūrai perskaičiavus fiksuotosios normos dydį, pagal ją apmokamos Strategijos išlaidos perskaičiuojamos atsižvelgiant į per visą Strategijos sutarties laikotarpį skirtą finansavimą.

20. Fiksuotosios normos dydžio atitiktį Aprašo nuostatomis Agentūra dar kartą įvertina tikrindama pagal Priemonę finansuotos Strategijos galutinį mokėjimo prašymą. Jeigu nustatoma, kad fiksuotoji norma turėtų būti mažesnė, nei buvo nustatyta paramos sutartyje (-yse), ir todėl Strategijos vykdytojui ir (arba) Strategijos vykdytojo partneriui buvo išmokėta didesnė, nei priklauso, Aprašo 5.1–5.4 papunkčiuose nurodytų išlaidų suma, išmokėtų lėšų perviršis nesumokamas arba susigrąžinamas.

Priedų pakeitimai:

I priedas Strategijos forma

Neteko galios nuo: 2024-07-27

Nr. [3D-552](#), 2024-07-26, paskelbta TAR 2024-07-26, i. k. 2024-13722

II priedas Paraška partnerei VVG

Neteko galios nuo: 2024-07-27

Nr. [3D-552](#), 2024-07-26, paskelbta TAR 2024-07-26, i. k. 2024-13722

IV priedas Jungtinės veiklos sutartis (pagal įsakymą Nr. 3D-233)

Priedo pakeitimai:

Nr. [3D-233](#), 2024-03-21, paskelbta TAR 2024-03-21, i. k. 2024-05073

Neteko galios nuo: 2024-07-27

Nr. [3D-552](#), 2024-07-26, paskelbta TAR 2024-07-26, i. k. 2024-13722

V priedas vykdytoju_paraiskos_forma (pagal įsakymą Nr. 3D-233)

Priedo pakeitimai:

Nr. [3D-233](#), 2024-03-21, paskelbta TAR 2024-03-21, i. k. 2024-05073

Neteko galios nuo: 2024-07-27

Nr. [3D-552](#), 2024-07-26, paskelbta TAR 2024-07-26, i. k. 2024-13722

VI priedas planas_VP_(privatus_verslas)

Neteko galios nuo: 2024-07-27

Nr. [3D-552](#), 2024-07-26, paskelbta TAR 2024-07-26, i. k. 2024-13722

VII priedas Verslo planas (NVO)

Neteko galios nuo: 2024-07-27

Nr. [3D-552](#), 2024-07-26, paskelbta TAR 2024-07-26, i. k. 2024-13722

Fiksuotosios normos sumaniųjų kaimų strategijų administravimo išlaidoms apmokėti nustatymo ir taikymo tvarkos aprašo priedai

Pakeitimai:

1.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, Įsakymas

Nr. [3D-233](#), 2024-03-21, paskelbta TAR 2024-03-21, i. k. 2024-05073

Dėl žemės ūkio ministro 2023 m. gruodžio 12 d. įsakymo Nr. 3D-841 „Dėl Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginio plano intervencinės priemonės „Sumanieji kaimai“ įgyvendinimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo

2.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, Įsakymas

Nr. [3D-552](#), 2024-07-26, paskelbta TAR 2024-07-26, i. k. 2024-13722

Dėl žemės ūkio ministro 2023 m. gruodžio 12 d. įsakymo Nr. 3D-841 „Dėl Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginio plano intervencinės priemonės „Sumanieji kaimai“ įgyvendinimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo

3.

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija, Įsakymas

Nr. [3D-447](#), 2025-08-29, paskelbta TAR 2025-09-01, i. k. 2025-14711

Dėl žemės ūkio ministro 2023 m. gruodžio 12 d. įsakymo Nr. 3D-841 „Dėl Lietuvos žemės ūkio ir kaimo plėtros 2023–2027 metų strateginio plano intervencinės priemonės „Sumanieji kaimai“ įgyvendinimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo